

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Pedagogiky
Studijní program: Sociální práce
Studijní obor (kombinace): Penitenciární péče

**SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY
MLADISTVÝCH
SOCIALLY PATHOLOGICAL PHENOMENA OF
JUVENILE**

Bakalářská práce: 09-FP-KSS-4045

Autor:
Klára JANSOVÁ

Podpis:

Adresa:
Emlerova 145
507 23, Libáň

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Opalecká
Konzultant:

Počet

Stran	Grafů	obrázků	tabulek	pramenů	Příloh
67	18	0	0	26	1CD

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

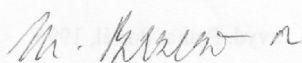
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Klára Jansová
adresa: Emlerova 145, 507 23 Libáň
studijní obor (kombinace): Penitenciární péče
Název BP: **Sociálně patologické jevy mladistvých**
Název BP v angličtině: **Socially Pathological Phenomena of Juvenile**
Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Opalecká
Konzultant:
Termín odevzdání: 15.4.2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 20.3.2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): _____

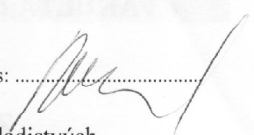
Datum: _____

Podpis: _____

SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY MLADISTVÝCH

Název BP:

Vedoucí práce: Mgr. Pavlína Opalecká

Podpis:

Cíl: Zjištění a analýza příčin sociálně patologických jevů mladistvých

Požadavky: Studium odborných literárních pramenů a statistických údajů

Metody: Studium spisů trestně právních, OSPOD, vyhodnocení statistických údajů, dotazník, rozhovor

Literatura:

PEŠATOVÁ, I. *Sociálně patologické jevy u dětí staršího školního věku*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-291-3.

MATOUŠEK, O. KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-7-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-421-6.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby*. 1. vyd. Liberec: technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-7.

ŠVINGALOVÁ, D. *Úvod do vývojové psychologie*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-057-4.

MATOUŠEK, O. *Práce s rizikovou mládeží*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-064-2.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 18. 4. 2010.

Klára Jansová

V Liberci dne:

Děkuji všem, kteří se podíleli na vzniku této práce. Zejména Mgr. Pavlíně Opalecké za odborné vedení celé práce, za poskytnuté odborné informace o této problematice. Dále děkuji svým rodičům za psychickou podporu.

Název BP: Sociálně patologické jevy mladistvých

Název BP: Socially Pathological Phenomena of Juvenile

Jméno a příjmení autora: Klára Jansová

Akademický rok odevzdání práce: 2009/2010

Vedoucí BP: Mgr. Pavlína Opalecká

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala sociálně patologickými jevy mladistvých. Jejím cílem bylo zjistit a analyzovat příčiny delikventního chování.

Práci tvořili dvě stěžejní části. První část byla teoretická, kde za pomoci literárních zdrojů a statistických údajů vysvětlovala laikům pojmy, které patří k sociálně patologickým jevům mladistvých. Dále přibližovala současný stav sociálně patologických jevů mladistvých.

Druhá část byla praktická, v této bylo za použití metod (kasuistiky a dotazníku) zjišťováno, kde dochází k příčinám vzniku sociálně patologických jevů. V této části dochází ke zjišťování způsobu života jedinců, kteří se dopustili trestné činnosti. Zaznamenává příčiny, které jsou prvopočátkem trestné činnosti mladistvých delikventů a to hlavně v rodinném a sociálním zázemí

V závěru druhé části jsou navržena opatření, jež by mohla zlepšit situaci stálého nárůstu sociálně patologických jevů.

Klíčová slova: sociálně patologické jevy, mladistvý, delikventní chování, trestná činnost, rodinném zázemí, sociální zázemí

Resume:

The thesis deals with pathological social phenomenon in juveniles. Its goal was to identify and analyze causes of delinquent behavior within this group.

The thesis is formed by two crucial parts. The first part focuses on theory utilizing data from research of written materials and statistical data in order to explain and define concepts related to pathological phenomenon in juveniles to secular readers.

The second part is empirical; utilizing methods of case studies and interviews in order to identify the causes for generation of pathological social phenomenon in juveniles. This part deals with analysis of the way of living of individuals involved in criminality. It grounds the causes forming the initial steps in juveniles' criminality with special focus on family and social environment of individuals.

The conclusion of the second part suggests steps necessary to take in order to reverse the trend of continuous increase of number of social pathological phenomenon.

The key word: social pathologies, juvenile, delinquent behavior, crime, family background, social background

Resume:

Meine Bakkalar-Arbeit hat sozial-pathologische Phänomenen von Jugendlichen analysiert. Das Ziel der Arbeit war Ursache der Delinquentverhaltung zu entdecken und analysieren.

Die Arbeit besteht aus zwei grundlegenden Teilen. Der eine ist rein theoretisch, wo Begriffe die zu sozial-pathologischen Phänomenen von Jugendlichen gehören der unfachlicher Öffentlichkeit begreiflich machen und zeigt näher der jetziger Stand von sozial-pathologischen Phänomenen von Jugendlichen.

Der zweite Teil ist praxisorientiert, wo mit Hilfe von mehrere Methoden (kasuistika und Fragebogen) entdeckt sein sollte, woher die sozial-pathologische Phänomenen von Jugendlichen aufkommen. Da wurde die Lebensart von Jugendlichen, die sich straftätig begehen analysiert. Da sind auch die Hauptgründe, die zu der Straftätigkeit führen vermerkt, vor allem in Bezug auf Familienmilieu.

Gegen Ende der Arbeit sind solche Maßnahmen vorgeschlagen, die der dauerhafte Zuwachs von sozial-pathologischen Phänomenen von Jugendlichen regulieren könnten.

Stichwort: sozialer Pathologien, Jugendkriminalität, delinquenten Verhalten, Kriminalität, familiärer Hintergrund, sozialer Hintergrund

Obsah

Obsah.....	8
1 Úvod.....	10
2 Teoretická část	12
2.1 Používané pojmy a jejich význam.....	12
2.1.1 Vymezení pojmu kriminalita.....	12
2.2 Rodina	16
2.3 Prostředí.....	17
2.4 Biologické faktory.....	18
2.5 Syndrom hyperaktivity	19
2.6 Období dospívání.....	20
2.7 Rozdíly v dospívání u dívek a chlapců.....	21
2.8 Vrstevnická skupina	25
2.9 Škola	26
2.10 Sociálně patologické jevy mladistvých.....	27
3 Praktická část.....	32
3.1 Cíl praktické části.....	32
3.2 Průzkum.....	32
3.3 Použité metody.....	33
3.4 Popis zkoumaného vzorku.....	33
3.5 Kasuistika.....	35
3.5.1 Rodinná anamnéza a osobní anamnéza.....	35
3.5.2 Sociální anamnéza.....	36
3.5.3 Škola a přátelé.....	37
3.5.4 Trestná činnost.....	38
3.5.5 Shrnutí výsledků kazuistiky.....	38
3.6 Výsledky dotazníkového šetření.....	39
3.7 Shrnutí výsledků praktické části.....	58
4 Závěr.....	61
5 Navrhovaná opatření.....	63
5.1 Ze strany rodičů.....	63
5.2 Ze strany pedagogů a školy.....	63

5.3 Ze strany státu.....	64
4.1.4 Ze strany společnosti.	64
6 Seznam použitých zdrojů.....	65
6.1 Sborníky.....	67
6.2 Internetové informační zdroje.....	67

1 Úvod

Sociálně patologické jevy mladistvých jsou silně medializovaným tématem. Není se čemu divit, neboť tento problém je velmi závažný a v naší společnosti stále narůstající.

Do roku 1989 se o této problematice téměř nemluvalo, ale nebylo to tím, že by se mladiství nedopouštěli žádných sociálně patologických jevů, ba naopak tehdy bylo páčání sociálně patologických jevů o 1,17 % vyšší než v roce 1999.

Na růst sociálně patologických jevů dětí a mladistvých má velký vliv funkčnost rodiny, vedení dětí ve škole, naplnění jejich volného času zájmovými aktivitami, kamarádi, celospolečenské klima, atd.

Děti a mladiství se učí svému chování od společnosti dospělých lidí, kteří jsou pro ně vzorem – takže hlavně od rodičů, učitelů, kamarádů – ale v současné době i bohužel z filmů a počítačových her – které nejsou zrovna vzorem toho, jak by se měl člověk chovat. Zde vidí jen násilí, jak si lidé ubližují, jak se zabíjejí a poté se ihned zase probouzejí, na každém televizním kanále a ve většině her vidí jen krev. Jak mají potom děti rozlišit, co je správné a co ne? Vždyť oni vidí, že ve filmu někoho zastřelí, nebo brutálně zbijí a tento člověk se opět postaví a bojuje dál. Jak mají zjistit, kde je ta hranice?

Všude se dočítáme, že aby vývoj dítěte byl správný, je třeba, aby byly uspokojovány jeho potřeby: pocit jistoty, bezpečí a hlavně musí mít stanovené hranice toho, co smí a co nesmí. Velmi často, ale již v těchto potřebách nastává problém, neboť se dětem nedostávají, dospělí jedinci jim toto bezpečí nedávají. V rodině dochází ke konfliktům – hádkám, rozvodům, rodiče nemají zaměstnání, či užívají návykové látky. Dítě potřebuje, abychom s ním trávili čas, věnovali se mu, povídali si s ním a hlavně ho poslouchali.

Na rodiče se v současné době kladou větší nároky, než v minulosti. Dříve měli rodiče obavy, aby jejich dítě nezačalo kouřit, nebo pít alkohol, ale v současné době jim hrozí, že začnou užívat drogy, nebo že se dostanou do nějakého gangu. A

to vše narůstá hlavně médií, která nemluví a nepíší o ničem jiném, než o sociálně patologických jevech.

K tématu této bakalářské práce autor došel, neboť již několik let pracuje u Policie České republiky, kde se velmi často setkává s dětmi, které utíkají z domova, nebo s mladistvými, kteří se dopouštějí trestné činnosti. Denně se zde setkává jen s negativy této společnosti a proto se v této bakalářské práci chtěl pokusit najít odpovědi na některé své otázky a pomoci v řešení této problematiky.

Cílem této bakalářské bylo, popsat a analyzovat příčiny sociálně patologických jevů, které mohou začínat v rodinném prostředí. Neboť rodina je základním kamenem státu a zásadním způsobem ovlivňuje vývoj dítěte.

2 Teoretická část

2.1 Používané pojmy a jejich význam

Sociální patologie - je věda zabývající se všemi projevy chování, které společnost klasifikuje jako nežádoucí (sociálně-patologické), protože porušují sociální, morální či právní normy společnosti (kriminalita, extremismus, diskriminace, vandalismus, rasismus a další).

Dítě - je lidský potomek v první části jeho života, tj. ve věku do 15 let života. Není trestně odpovědný. V Českém právu je dítě též nazýváno - nezletilý.

Mladistvý - je v České republice člověk, který dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Tento pojem se používá nejčastěji v trestním právu, kde mladistvým je ten, který se v uvedeném věkovém rozpětí dopustil trestného činu..

Odsouzený - je osoba, která byla za své trestné jednání pravomocně odsouzena.

Pachatel - je ten, kdo se dopustil spáchání trestného činu či kriminálního chování, nebo se o toto pokusil či to plánoval. V § 22 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. je uvedeno : „Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.”

2.1.1 Vymezení pojmu kriminalita

Kriminalita je negativní společenský jev, kterým se rozumí souhrn páčání trestné činnosti proti osobám, majetku anebo útok na státem chráněný zájem.

Mezi nejčastější trestnou činností, kterou páchají osoby mladistvé patří zejména páčání trestné činnosti dle z. č. 40/2009 jsou to § 205 krádež a § 283, § 284 – nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, § 287 šíření toxikomanie a § 187 pohlavní zneužívání.

Druhy kriminality

Dle své policejní praxe vím, že se kriminalita dělí v zásadě na kriminalitu hospodářskou a kriminalitu obecnou, ta se pak dále dělí dle povahy spáchaných trestných činů na majetkovou, násilnou a mravnostní kriminalitu.

Majetková kriminalita

Je většinou páchána z důvodu získat rychle a pokud možno bezpracně finanční prostředky, či nějaký majetek.

Majetková kriminalita představuje největší díl celkové kriminality.

Jedná se hlavně o trestné činy uvedené v zákoníku 40/2009 Sb.:

§ 205 – krádež, § 206 - zpronevěra, § 207 – neoprávněné užívání cizí věci, § 209 – podvod, § 228 – poškození cizí věci

Násilná kriminalita

Násilná trestná činnost je zpravidla páchána jako projev neúcty k životu a zdraví. Častou motivací může být snaha či potřeba demonstrovat svou sílu, imponovat ve skupině, zvýraznit se, či získat vůdčí postavení ve skupině.

Nejčastěji páchané trestné činy, které jsou uvedené v zákoníku 40/2009 Sb.:

§ 140 – vražda, § 146 – ublížení na zdraví, § 171 – omezování osobní svobody,

§ 173 – loupež, § 175 – vydírání, § 178 – porušování osobní svobody

Mravnostní kriminalita

Z této skupiny trestných činů jsou nejzávažnější trestné činy znásilnění a pohlavní zneužívání. Zapletal a kol. (23, s. 96) uvádí, že pro tyto činy je typická

nejen vysoká nebezpečnost pro společnost, ale také značný zásah do oblasti důstojnosti člověka a zdravého vývoje mládeže.¹

Nejzávažnější a nejvíce páchanými činy jsou trestné činy, uvedené v zákoníku č. 40/2009 Sb.:

§ 185 – znásilnění, § 187 – Pohlavní zneužití, § 189 – kuplířství, § 190 – prostituce ohrožující mravní vývoj dítěte, § 191 – šíření pornografie, § 192 – výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií.

Dále v současné době dochází k nárůstu „extremismu“, neboli trestných činů narušujících soužití lidí.

Kdy se v současné době nejvíce jedná o trestné činy uvedené v zákoníku 40/2009 Sb.:

§ 353 – nebezpečné vyhrožování, § 354 – nebezpečné pronásledování, § 355 – hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob.

Hospodářská kriminalita

Musil a kol. (7, s. 45) uvádějí, že „hospodářská kriminalita je představována značně nehomogenní skupinou trestných činů. Zahrnuje soubor deliktů, jimž je společné, že zneužitím důvěry nezbytné pro fungování trhu a hospodářského života společnosti poškozují nebo ohrožují hospodářský pořádek a způsobují značné škody.“²

Pro potřeby praxe můžeme využít definice Zapletala a kol. (23, s. 107), který uvádí, že „*hospodářskou kriminalitu považují za společensky nebezpečná jednání,*

¹ (Zapletal a kol. 23, s. 96)

² (Musil a kol. 7, s. 45)

naplňující skutkové podstaty trestných činů obsažených v trestním zákoně, jež poskytují ochranu soukromým, veřejným i státním zájmům v oblasti ekonomiky.”³

Nejčastěji páchané hospodářské trestné činy, uvedené v zákoníku č. 40/2009 Sb.:

§ 209 – podvod, § 210 – pojistný podvod, § 211 – úvěrový podvod, § 219 – zatajení věci

Trestný čin dle zákoníku č. 40/2009 Sb. – *Trestným činem je protiprávní čin, který zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*

Přestupek - *je zaviněné delikventní jednání nižšího stupně závažnosti než trestný čin, které je pro společnost škodlivé (porušuje nebo ohrožuje její zájem) a je za přestupek označeno zákonem - buď přímo zákonem o přestupcích (zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, přestupkový zákon), nebo i jiným zákonem.*

Provinění - trestný čin, kterého se dopustil mladistvý. Posuzuje se dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb..

Krádež – je majetkový trestný čin, kdy si osoba pachatele přisvojí cizí věc, tím, že se jí zmocní.

Nedovolená výroba a přechovávání omamné a psychotropní látky - Jedná se o trestný čin, kdy někdo tuto omamnou, či psychotropní látku vyrobí, doveze, proveze, nabídne zprostředkuje či prodá jiné osobě.

Šíření toxikomanie – za tento čin je potrestán ten, kdo svede jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo kdo ho v tomto podporuje.

Pohlavní zneužívání - Je čin, kdy osoba starší patnácti let vykoná dobrovolnou soulož s dítětem, které je mladší patnácti let.

³ (Zapletalová a kol. 23, s. 107)

2.2 Rodina

Rodina je důležitým prvkem života každého z nás. Vždyť rodina je základem státu, zde se učíme základním návykům a chování, je naší průpravou do velkého světa, který nás čeká mimo rodinu. Rodina již od narození ovlivňuje vývoj jedince a vytváří citové vazby, které mají na dítě dlouhodobý vliv a zapisují se trvale do jeho duševního života.

Rodina je tradičním společenstvím osob, které lze najít v nějaké podobě v každé známé kultuře. V jejím rámci se utvářejí základní charakteristiky našeho duševního života. Rodina přitom slouží jako zprostředkující skupina mezi jedincem a společností.

Socializační funkce rodiny jsou velice široké. Rodina jednak zajišťuje uspokojování biologických potřeb dítěte, zajišťuje podmínky, pro jeho zrání a růst, ale připravuje jej také na přijetí rolí a vzorů jednání. Z tohoto základu se rozvíjí vědomě řízená výchova – utváření návyků, sebekontrola, učení, přijetí disciplinovaných forem jednání, očekávání odměn či trestů apod.⁴

V minulosti, když se řeklo slovo „rodina“ každý člověk si představil, matku, otce a děti. Ale bohužel v západoevropských státech v posledních letech proráží trend žití tzv. „na psí knížku“, lidé vedle sebe žijí, bez slibu manželského. Dále zde i klesá porodnost a zvyšuje se věk, v němž lidé vstupují do manželství a věk, kdy si pořizují první dítě. Zvyšuje se počet rodin, kde o děti pečuje jen jeden z rodičů, velikost rodiny se tím pádem zmenšuje. Bohužel se zvyšuje počet rozvodů a dále i klesá počet lidí, kteří se po rozvodu znovu žení a vdají se.

V žádném případě nesmí být přehlížena biologická zakotvenost rodičovského a partnerského chování. Rodina je nenahraditelnou institucí.

⁴ (Jehlička, Klíma, Kořa, Němec, Pilař, 2004, str. 38)

Působení rozvratu rodiny na dítě

Rozvod je traumatická, velmi bolestná a dlouhodobé následky zanechávající událost pro všechny zúčastněné.

Ztráta pocitu jistoty je často doprovázena pocitem viny a vlastního selhání. Děti se mohou domnívat, že ony zapříčinily rozchod rodičů. Nezřídka si odchod jednoho z rodičů vysvětlují tím, že už nejsou milovány.

Důsledky stresu se projevují ještě dlouho po rozvodu. U dětí je lze pozorovat ve vzorcích chování v pubertě i na začátku dospělosti. Krátce po rozvodu roste u dětí negativismus, impulsivita, agresivita a neposlušnost. U dívek po překonání rozvodového období tyto projevy slábnou a ustávají, u chlapců však mají dlouhodobější charakter. I když už není navenek pozorovatelné nežádoucí chování a lze mluvit o určité adaptaci na novou situaci, pocit ztráty a nejistoty trvá u dívek i chlapců. Překonávání a vyrovnávání se s novým stavem je i důvodem pro jednotlivce k experimentování s drogami vedoucí k pravidelnému užívání, které vede k osobnímu uvolnění a odtažení se od problému.⁵

2.3 Prostředí

Je další složkou, která má vliv na formování hodnotového systému dítěte. Kvalita a množství získaných skutečností jeho psychický vývoj vždy nějakým způsobem ovlivní. Zkušenosti mohou modifikovat jeho způsob prožívání, regulovat rozvoj poznávacích schopností, tj. způsob uvažování, ale budou působit i na rozvoj jednotlivých osobnostních vlastností. Zkušenost je učením, které může lidskou psychiku ovlivňovat různým způsobem, jak pozitivně, tak i negativně.

Mládež vytváří skupiny, které jsou diferenciovány dle věku, pohlaví, ale i dle dalších činitelů, které ovlivňují chování dítěte. Prostředí je jednou ze složek, která může být příčinou vzniku sociálně patologických jevů.

⁵ (Matějček, 1994)

Nejen nedostatky v rodinné výchově jsou příčinami sociálně patologických jevů mládeže, také sem patří nedostatek vhodných aktivit využitelných hlavně ve volném čase dítěte, nedostatečná výchovná práce a vliv školy, problém kvalifikace a vzdělání, nedostatečná mravní a citová výchova, absence právního vědomí a další.

2.4 Biologické faktory

Dědičnost

Genetické dispozice představují informace, na kterých závisí vytvoření předpokladů pro rozvoj různých psychických vlastností, jejichž souhrn je označován jako genotyp. Každý jedinec má v sobě genetický aparát, který se projevuje variabilitou zrání, určitými rozdíly dosažené úrovně jednotlivých funkcí, psychických somatických, a také koordinovaností a integrovaností jejich rozvoje. V průběhu života dochází k postupnému spuštění jednotlivých složek genetického programu.

Každý člověk má v sobě dvě sady chromozomů – na kterých jsou ve formě genů zakódovány genetické informace. Jedna sada chromozomů pochází z otcovské zárodečné buňky a druhá z mateřské.

Genotyp se v průběhu života zásadním způsobem nemění, zatímco komplex vnějších vlivů je proměnlivý, mění se z hlediska intenzity, kvality i času.

Každý genotyp má své vymezené hranice, tj. reakční normu, v nichž je schopen na podněty prostředí reagovat. Prostředí rozhoduje o tom, která z variant v rámci daného rozmezí vznikne. Reakční norma určuje maximální dosažitelnou úroveň příslušné vlastnosti, již dosáhne jen tehdy, budou-li vlivy prostředí působit optimálně.⁶

⁶ (Vágnerová, 2005, str. 24)

2.5 Syndrom hyperaktivity

Pro syndrom hyperaktivity jsou používány různé názvy a to:

LMD – lehká mozková disfunkce

LDE – lehká dětská encefalopatie

MMD – minimální mozková disfunkce

ADHD - Attention Deficit Hyperactivity Disorder – mezinárodně uznávaný termín

Projevuje se neklidem, změnami nálad, impulsivním chováním, kolísáním koordinace, problémy v udržení pozornosti, nápadné neobratnosti, nadměrné aktivitě. Problém se ale neprojevuje jen pohybovou aktivitou, ale i poruchou čtení, psaní, řeči a chování, tyto děti neustále mluví a jsou neposedné. Patří do skupiny MKN-10, Hyperkinetické poruchy (F90).

Děti postižené syndromem hyperaktivity mají častěji úrazy, bývají častěji nemocné – trpí hlavně alergiemi. Tyto děti jsou méně oblíbené ve skupině svých vrstevníků a mají sklon k asociálnímu chování.

Syndrom hyperaktivity se projevuje asi u 5 % dětské populace, více postihuje chlapce, než dívky.

Na vznik syndromu hyperaktivity může mít vliv nedostatek kyslíku při porodu, který poškozuje mozkovou tkáň novorozence. Další příčinou tohoto onemocnění mohou být komplikace v těhotenství – způsobené infekčními chorobami. Dále také alkoholismus a kuřáctví matky postiženého dítěte a v neposlední řadě může být tento syndrom dědičný.

Projevy musí trvat déle než šest měsíců, aby toto onemocnění bylo klasifikováno. Nejvíce se toto onemocnění projevuje v rozmezí mezi 8-10 rokem života dítěte. V 50 % toto onemocnění přetrvává až do dospělosti.

Tyto děti mají v dospívání a v dospělosti větší potíže v adaptaci, než ostatní děti. Ze statistik vyplývá, že 16 - 30 % hyperaktivních mladistvých jedinců se dopouští protizákonného jednání.⁷

2.6 Období dospívání

Období dospívání lze vymezit jako životní úsek ohraničený na jedné straně prvními známkami pohlavního zrání a zrychleným růstem a na druhé straně dovršením plné pohlavní zralosti a dokončením tělesného růstu.

Současně s biologickým zráním probíhá řada významných a nápadných psychických změn, které můžeme charakterizovat ohlášením nových pudových tendencí a hledáním způsobů jejich uspokojování a kontroly, celkovou emoční labilitou a zároveň nástupem vyspělého způsobu myšlení a dosažením vrcholu jeho rozvoje.

Změny spojené s pohlavním zráním mohou působit nejen přímým vlivem výrazných hormonálních pochodů na nervový systém, ale nepřímo tím, že mladistvý pozoruje změny na svém těle i změny v přístupu dospělých k němu a reaguje na to touhou po dospělejším postavení, ale i nejistotou, popř. úzkostí. Sociální, ekonomické a kulturní faktory hrají důležitou úlohu, stejně jako výchovný postoj rodičů, učitelů a dalších osob pro jedince významných.

Toto období bývá charakterizováno jako období emoční lability, která je podmíněna změnami v organismu jedince. Pudový tlak spojený s pohlavním dozráváním přináší do života dospívajícího nové vnitřní podněty a činí ho až přecitlivělým na různé podněty přicházející z vnějšku. Projevy citových konfliktů bývají velmi silné a tak nápadné, že se toto celé období nazývá jako období „bouří a krizí“.⁸

⁷ (Vágnerová 2005)

⁸ (Vágnerová 2005)

Emoční instabilita jsou časté a nápadné změny nálad, zejména směrem k negativním náladám, impulzivita jednání, nestálost a nepředvídatelnost reakcí a postojů dospívání často doprovázejí. Nastávají obtíže při koncentraci, dochází k výkyvům ve školním prospěchu.

2.7 Rozdíly v dospívání u dívek a chlapců

Dívky

U vyspělejších dívek se první sekundární pohlavní znaky začínají objevovat již od osmi let, ale u jiných se začnou objevovat až v patnácti letech. Dívky v průměru dospívají dříve než chlapci.

Dospívání je u dívek nápadnější, než u chlapců, a dospělí jej chápou jako signál významnější. U fyzicky vyspělých děvčat mají rodiče strach z předčasných sexuálních aktivit.

Chlapci

U chlapců se fyziologické rozmezí udává mezi 9 až 17 lety. U chlapců dochází nejprve především k růstu a posléze k rozvoji svalů. Sekundární pohlavní znaky nejsou na první pohled tak nápadné a zneklidňující, jako u dívek.

Časně dospívající chlapci bývají populární, sebejistí a častěji zaujímají vedoucí roli .

Období pubescence – je věk zhruba od 11 do 15 let

Fáze puberty – první pubertální fáze – začíná prvními známkami pohlavního dospívání, zejména objevením se prvních sekundárních pohlavních znaků a u dívek končí nástupem menarche a analogickým vývojem u chlapců. U většiny dívek trvá tato fáze zhruba od 11 do 13 let, u chlapců probíhá vývoj asi o 1 – 2 roky později .

Fáze vlastní puberty – druhá pubertální fáze – nastupuje po dokončení puberty a trvá do dosažení reprodukční schopnosti. Pravidelný ovulační cyklus a schopnost oplodnění se tedy dostavuje až za nějaký čas po prvních menze – zpravidla za 1 až 2 roky. Podobně je i reprodukční schopnost chlapců dosahována o něco později, po

dokončení vývoje hlavních sekundárních pohlavních znaků. Období vlastní puberty můžeme vymezit věkem 13 – 15 let.

Období adolescence – je ve věku zhruba 15 - 22 let, dle Vágnerové je to období od 10 do 20 let

Období dospívání je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti, a to jak somatické, psychické, tak i sociální.

V této době je postupně dosahována plná reprodukční zralost. Rychle se také mění postavení jedince ve společnosti - dochází k přechodu ze základní školy do učebního poměru, nebo na střední školu, v tomto období začínají častější a hlubší erotické vztahy, mění se zásadně sebepojetí. Tato skupina se označuje jako: mladiství, dorost, teenagers...

Průběh dospívání je závislý na kulturních a společenských podmínkách, ve kterých dospívající vyrůstá.

Za posledních sto let se ve všech rozvinutých evropských a amerických zemích urychlil nástup dosívání a zrychlil se i celkový růst. Asi od poloviny 19. století se například menarche objevovala u dívek stále v nižším věku, za desetiletí zpravidla o 4 – 5 měsíců dříve.

V tomto období usilují dospívající o získání větších práv a svobody rozhodování, ale povinnosti a zodpovědnost již přijímají jen neochotně.

Dospívající věnují větší pozornost svému tělu, viditelná proměna těla přitahuje jejich pozornost, toto se projevuje zejména u dívek.

Období adolescence je účelné rozdělit do dvou fází:

Raná adolescence

Je významným signálem dospívání. Dochází k viditelným změnám, jakožto k růstu postavy, proměně proporcí, sekundárními pohlavními znaky, funkcí pohlavních orgánů, sexuálními prožitky atd.. Ke změnám hormonálním dochází již v období 2 – 3 roky před pubertou, tedy dříve než dojde k tělesným změnám. Každý pubescent může tyto tělesné změny prožívat jinak, neboť zevnějšek je součástí identity a každý jedinec má jinou představu o atraktivitě dospělejšího zevnějšku. Zevnějšek je sociálním reprezentantem vlastní osobnosti. Je první informací, kterou o jedinci kterýkoliv jiný člověk získá. Změna dětského těla je tedy doprovázena i změnou chování lidí, s nimiž je pubescent v kontaktu.

Pokud je tělesná proměna příliš časná, nemusí ji pubescent vždycky přijatelným způsobem zvládnout.

Pozdní adolescence

Období pozdní adolescence je fází přechodu do dospělosti. Jedinec je čím dál víc akceptován jako dospělý a zároveň se od něho očekává i odpovídající chování. Starší adolescent je zletilý, způsobilý k právním úkonům a tudíž i mnohem svobodnější. Může o sobě rozhodovat, uzavřít manželství, různé smlouvy apod.

Toto období je obdobím proměny sociálního očekávání, na jehož začátku není zcela jasné, co dospívající může, musí či nesmí. Přípravu na profesní roli lze chápat jako fázi specifikace přípravy na život ve společnosti. V této oblasti dochází k zásadnější sociální diferenciaci. Starší adolescence je z hlediska rozvoje profesní role chápána jako nestabilní, proměnlivé období, kdy jedinec teprve hledá své postavení.

Na počátku tohoto období je důležitá změna školy, resp. skupiny spolužáků.

Tělesná proměna

V pozdní adolescenci se zevnějšek stává cílem i prostředkem. Adolescent se potřebuje líbit jiným i sobě, aby se ubezpečil o své hodnotě. Aby dosáhl tohoto cíle, dovede systematicky pracovat na získání žádoucích fyzických kvalit, drží diety, posiluje, cvičí apod. Zevnějšek je prostředkem k dosažení sociální akceptace a prestiže. Adolescenti, zejména dívky, dovedou v tomto směru vyvinout značné úsilí, jen aby se danému ideálu alespoň přiblížili.

Úprava zevnějšku a oblečení se stává prostředkem k vyjádření identity. Někteří adolescenti preferují oblečení, které zdůrazňuje jejich tělesné formy a sexuální identitu, mužskou či ženskou. Úpravou zevnějšku můžou vyjadřovat i příslušnost k určité skupině, nebo jím můžou demonstrovat opovržení normami a životním stylem konzumní společnosti. Mnohdy se v úpravě zevnějšku odráží nejistota a hledání vlastní identity. Výrazné nalíčení či přílišná akcentace zralosti ukazují, jaká je snaha takového jedince, kým by chtěl být, ale i to, že zatím svůj ideál nenaplnil. Nápadnosti úpravy ukazují na potřebu upoutat pozornost, upozornit na sebe a získat ocenění, nebo aspoň provokovat, když nic lepšího dosáhnout nelze.

Emoční vývoj

Dospívání je spojeno s hormonální proměnou, která stimuluje změny v oblasti citového prožívání. Projevuje se kolísavostí emočního ladění, větší labilitou, dráždivostí, tendencí reagovat precitlivěle i na běžné podněty a nárůstem emočního zmatku. Pubescent ztrácí bývalou citovou jistotu a stabilitu.

Změna vlastních pocitů dospívajícího často překvapí, jejich prožitky a proměny nálad bývají i pro ně samotné spíše nepříjemné. Jelikož neznají a nejsou schopni si vysvětlit jejich příčinu, reagují na své vlastní pocity jako na něco obtěžujícího, tj. podrážděně a rozmrzele. Sekundární reakcí bývá další zhoršení nálady a výkyvy v chování, které působí na jejich okolí rušivě. Intenzivní aktivitu snadno střídá apatie a nechť k jakékoliv činnosti. Změna emočního prožívání se může navenek může projevovat větší impulzivitou a nedostatkem sebeovládání.

Pubescenti věnují svým pocitům a prožitkům větší pozornost než dříve, mají tendenci své vlastní pocity analyzovat a uvažovat o nich. Zároveň bývají uzavřenější

a introvertovanější, než byli dříve. Pro období dospívání je typická nechuť projevovat svoje city navenek.⁹

Socializace

Dospívání je v životě velmi významnou fází, a bývá označováno jako období druhého sociálního narození, spojeného se samostatným vstupem do společnosti. Změnu sociálního postavení signalizují v období rané adolescence dva důležité sociální mezníky, je to především ukončení povinné školní docházky a volba dalšího profesního směřování, dále je to získání občanského průkazu v 15 letech. V této době přichází i volba budoucí profese. Volba budoucí profese je důležitá, protože bude v mnoha směrech spoluurčovat další život jedince, především jeho sociální postavení. Pro pubescenty zatím tak velký význam nemá.

V období mladší adolescence se mění vztahy s lidmi, s dospělými i s vrstevníky. Období dospívání je fází experimentace s různými mezilidskými vztahy. Pubescent odmítá podřízené postavení, resp. odmítá demonstrovanou formální nadřazenost autorit, jako jsou rodiče a učitelé. Je k nim kritický a je ochoten jim přiznat nadřazenou pozici jenom tehdy, když je přesvědčen, že si ji zaslouží. V tomto období jedinec nad vším hodně přemýšlí a o všem diskutuje.¹⁰

2.8 Vrstevnická skupina

Důležité zkušenosti může dítě získat i z dalších mezilidských vztahů, které se vytvářejí v rámci různých skupin. Vliv vrstevníků je důležitý již v dětství, dítě potřebuje být vrstevnickou skupinou akceptováno a přijatelně hodnoceno. Toto však hodně záleží na dítěti, jak se dokáže ve skupině prosadit a zda se dokáže přizpůsobit. Vztahy s vrstevníky jsou velmi důležité hlavně v období dospívání, kdy vytvářejí sociální síť, která může sloužit jako zázemí, eventuelně i zdroj pomoci a opory v situaci nouze.

⁹ (Vágnerová 2005)

¹⁰ (Vágnerová 2005)

„Vzdělání není jenom jakýmsi zdrojem inovací a změn v kvalitě pracovní síly, ale má zásadní význam i pro rozvoj lidské osobnosti a kvalitě života.“

(KREBS Vojtěch)

2.9 Škola

*Nástup do školy je závažným momentem nejen v životě dítěte, ale je i křižovatkou zájmů, úsilí a tížádosti rodičů. Školní docházka je pro dítě na počátku zdrojem mnoha změn v oblasti jeho psychického vývoje. Nastává kvalitativní posun mezi hrou a školní prací, a tím se mění i struktura některých potřeb.*¹¹

V České republice, je povinná základní školní docházka stanovena zákonem na devět let. Do první třídy se nastupuje dle školní zralosti dítěte, většinou ve věku mezi šestým a sedmým rokem života dítěte. Základní školu žáci ve většině případech opouští ve věku kolem patnácti let. Poté následuje studium střední školy s maturitou, toto je čtyřleté, dále jsou možnosti studia na gymnáziích, nebo jsou možnosti dvouletých a tříletých učebních oborů, kde při zdárném ukončení studia je získán výuční list. V horších případech jdou lidé ihned do zaměstnání.

Učitel

Učitelské povolání je posláním. V současné době je však na toto povolání kladeno čím dál více nároků. Učitel by měl být dobrým pedagogem, ale nejen to, rovněž by měl být vychovatelem, organizátorem, koordinátorem apod. Ale v současné době také psychologem, speciálním pedagogem, vyšetřovatelem, poradcem. Neboť ve školách se stále více setkává se sociálně patologickými jevy a učitel je většinou prvním, kdo tato jednání musí řešit. Mezi tyto projevy řadíme záškoláctví, agrese a šikanu, delikventní chování, drogy a drogovou závislost (včetně alkoholismu, tabakismu), které děti ohrožují, aj..

¹¹ (Lisá, Kňourková 1986, str. 192)

2.10 Sociálně patologické jevy mladistvých

Jako nejzávažnější patologické jevy mladistvých v současné době vnímáme: Záškoláctví, užívání návykových látek – drogy a alkohol, šikana a kriminalita mládeže.

Záškoláctví

Se dopouštějí děti, které se úmyslně z nějakého důvodu chtějí vyhnout docházce do školy. Ať již je to z důvodu obav z neúspěchu a následného potrestání, či strach z šikany, ke které ve škole dochází, a v některých případech se jedná jen o zpestření dní, kdy vyrazí sami či v partě přátel na výlet či se jen tak potloukají ulicemi. Některé děti nechodí přímo za školu, ale předstírají nevolnost, či nemoc, jen aby nemusely do školy. Velmi často bývá záškoláctví spojeno s dalšími sociálně patologickými jevy.

Šikana a agrese

Je chování, kde záměrem je ublížit jinému jedinci. Patří sem, jak fyzické násilí – bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí druhé osoby, tak i psychické násilí – nadávky, pomluvy, vyhrožování či jiné ponižování. Jedná se o cílené a ve většině případech opakované užití násilí jedince či skupiny vůči jedinci, nebo skupině žáků. Šikana je velmi závažným patologickým jevem mladistvých, šikanovaná osoba si může odnést celoživotní duševní, i tělesné následky.

Podoby šikany:

- verbální přímé a nepřímé
- fyzické přímé a nepřímé
- aktivní a pasivní

agresor – ten kdo šikanuje, většinou se jedná o osobu silnější, zdatnější, velmi často s potřebou na sebe upozorňovat a předvádět se před ostatními, dávat jim najevo svou převahu. Ve většině případech se jedná o podprůměrného žáka, který za své činy necítí vinu.

oběť šikany – většinou se jedná o tiché, slabší děti, které mají nízké sebevědomí, také to může být dítě s nějakou předností, či naopak s postižením.

kriminalita mládeže – je trestné jednání osob starších patnácti let, ale nedosahujících hranice věku osmnácti let. Počátky těchto projevů můžeme u dítěte nalézt již v prenatálním a perinatálním období. Již porod může být pro dítě velmi traumatizující a může se v pozdějším věku stát prvotní příčinou delikventního chování. Mezi další příčiny, můžeme počítat výchovu jen jednoho z rodičů, sociální poměry, ve kterých dítě vyrůstá a nízký věk rodičů.

Kriminalitu však nepáchají jen děti ze sociálně slabých rodin, ale i naopak z rodin, které jsou velmi dobře finančně zajištěné – ale zde rodiče dítěti nevěnují dostatek času. Zhruba polovinou delikventů jsou osoby trpící syndromem hyperaktivity.

Alkohol

Alkohol, je droga, která je společností podceňována, je brána jako součást života. Alkohol nás doprovází životem, již od dávných časů. Alkohol je droga, na které vzniká závislost pozvolně. Důvodem pití alkoholu, je ze začátku zábava, ale tato se časem začne měnit v závislost, která mění lidskou psychiku. První krok k alkoholismu je, když si člověk nedokáže odříct svou dávku. Alkohol je viníkem většiny případů smrti mladých lidí, ve věku od 15 do 34 let.

Drogy

Droga – Pojem droga je výpůjčkou z francouzského slova „drogue“ vyskytujícího se ve 14. století obecně označuje sušené, tedy živočišné nebo rostlinné suroviny. U tohoto slova došlo ke změně významu. Jednak se jím označují léčivé rostliny, jednak

také ve speciálním významu psychoaktivní přirozené, polysyntetické a syntetické substance s potenciálem závislosti.¹²

V širším slova smyslu je jakákoliv látka přírodní či uměle vyrobená, která, při aplikaci, v organismu, *mění jednu či více funkcí orgánu nebo systému*.

V užším slova smyslu je látka, které se užívá, přesněji, zneužívají, ke změně duševního stavu, tzn. nálady, prožívání stavu bdělosti či útlumu a chování. Tyto změny jsou způsobeny vlivem drog na centrální nervovou soustavu, jejíž činnost a výkonnost se projevuje kvalitou duševní činnosti.¹³

Drogová závislost – Jde o stupňovanou, chorobnou normu návyku, která vzniká a vyvíjí se na základě kombinace nejrůznějších faktorů. Jedná se o výsledek vzájemného působení vlivu drogy na osobnost v čase za přispění zpomalovacích či urychlovacích prvků ze strany společnosti a prostředí, životních podmínek a spouštěcích mechanismů. Společným a obecným prvkem při rozvoji návyku a závislosti je *opakování užití drogy a tedy učení se prožívat život s drogou, s její pomocí a účastí*. Posilujícím faktorem je pozitivní počáteční zkušenost s drogou, její dosažitelnost a také snadnost užívání, resp. zneužívání drog ve společnosti, která je k tomuto tolerantní.¹⁴

Toxikoman – Osoba závislá na omamných a psychotropních látkách.

Toxikomanie – Je opakující se (periodická) nebo trvalá (chronická) závislost osoby na určité látce. Jedná se o pocit nutnosti užití těchto látek. Při vzniku závislosti na těchto látkách se posuzuje závislost psychická a tělesná (somatická). Tělesná bývá z pravidla doprovázena abstinencií příznaky.¹⁵

¹² (Gohlert, Kun, 2001).

¹³ (Riesel, 1999).

¹⁴ (Borník, 2001).

¹⁵ (Riesel, 1999).

Závislost

- **psychická** – Stav psychiky, které nutí jedince k periodickému nebo soustavnému požívání látky. Uživatel tak činí proto, aby si **navodil příjemný psychický stav** nebo **zabránil vzniku nepříjemných pocitů** a rozladění. Velká část toxikomanů pod pojmem „příjemný psychický stav“ neuvádí euforii, povznesenou náladu, pocit blaženosti a slasti, ale naopak stavy opačné např. když se pod vlivem drogy ocitnou v pocit úzkostného stavu, jakoby na pokraji života a smrti.

-**tělesná (Somatická)** – Znamená přizpůsobení organismu na požívanou látku. Užívaná látka se stává nutnou součástí metabolismu a její vynechání nebo nedostatek pak vede ke vzniku abstinenčních příznaků.

Abstinenční příznaky – Reakce organismu na zastavení přísunu navyklé látky. Tělesné účinky se pohybují od bolení hlavy, pocení, křečí a nekontrolovatelných třesů, které mohou vyvrcholit smrtí. *Psychickým účinkem* je neustálá touha po droze, která bývá často hůře snesitelná než účinky tělesné. Stav, kdy je jedinec schopen jakéhokoliv činu pro získání nedostatkové látky – drogy.

Akutní intoxikace – Přechodný stav po aplikaci návykové látky, vedoucí k poruchám na úrovni vědomí, poznávání, vnímání, emotivity nebo chování, nebo jiných psychofyzilogických funkcí a reakcí. Bývá silně závislá na výši dávky, intenzita intoxikace se zmenšuje časem.¹⁶

Rozdělení drog

*Drogy se dělí na **aktivní** drogy a **uklidňující** drogy.*

Aktivní drogy – působí na požívače na rozdíl od sedativních drog spíše povzbudivě – odtud jejich obecný název stimulancia.

¹⁶ (Závislosti a my, 2006).

Do této skupiny dále patří :

- Konopné drogy
- Amfetaminy a jejich deriváty
- Halucinogeny
- Uklidňující drogy

Také známe dělení drog na „legální“ nebo „ilegální“

Navíc ještě existuje pojem „psychotropní substance“. Tento pojem neznámá nic jiného než návykovou látku, tedy látku, která biochemicky působí na mozek a může vyvolat návyk. Rozlišování na legální a ilegální substance je výlučně politické nikoli lékařské. Nejčastější tedy je, mluvit obecně o návykových látkách a postavit alkohol, hašiš a amfetaminy, nikotin a benzodiazepany na stejnou úroveň.¹⁷

Další známé pojmy dělení drog jsou na „tvrdé“ a „měkké“

Jestliže se zamyslíme nad pojmy, pak odpadá i rozlišování na „měkké“ a „tvrdé“ drogy. Každá droga může být tvrdá, jsme-li na ní závislí a další užívání nás psychicky, tělesně, sociálně ničí a zkracuje délku našeho života. Nikotin je bezpochyby hlavní příčinou rakoviny plic, smrtelného onemocnění. Alkohol ničí játra, hašiš a heroin mozek a kokain mimo jiné plíce.

Pojem „*měkká droga*“ zkrášluje nepřipustným způsobem hašiš a všechna ostatní aktivní drogy.¹⁸

¹⁷ (Gohlert, Kun, 2001).

¹⁸ (Gohlert, Kun, 2001).

3 Praktická část

3.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části je v první části vytvoření kasuistiky, která ukazuje příčiny a následky páchaných sociálně patologických jevů mladistvými. V další části je analyzováno rodinné prostředí mladistvých, kteří jsou odsouzeni za páchaní trestné činnosti. Zjištění nejčastěji páchaných trestných činů a zkušenosti mladistvých s drogou a alkoholem.

3.2 Průzkum

Stanovení předpokladů

Výsledky dotazníkového průzkumu by měly potvrdit, nebo vyvrátit stanovené předpoklady.

Předpoklady:

P1 - Více než 85% mladistvých, dopouštějících se sociálně patologických jevů pochází z neúplných rodin, kde výchovu tvoří jen jeden z rodičů, nebo v jiné náhradní rodinné péči.

P2 - Minimálně 40% mladistvých, dopouštějících se sociálně patologických jevů pochází ze sociálně slabých rodin.

P3 - Více jak 80% mladistvých, dopouštějících se sociálně patologických jevů pochází z rodin, kde zájem rodičů o děti a jejich volnočasové aktivity je minimální.

P4 – Více jak polovina mladistvých, popouštějících se sociálně patologických jevů má zkušenosti s drogami.

P5 – Kazuistika potvrdí práci zjištěné skutečnosti a napomůže vytvoření účinného návrhu opatření, jak sociálně patologickým jevům mladistvých předejít.

3.3 Použité metody

V první fázi bakalářské práce byla zvolena pomocná kazuistika, jež je vhodná pro názornou ilustraci konkrétního případu. Všechna získaná data o zkoumané osobě byla pořízena s jeho souhlasem, včetně poučení o tom, že sběr dat slouží k vědeckým účelům a je anonymní.

Ve druhé fázi byl zvolen standartizovaný dotazník, který obsahoval uzavřené i otevřené otázky. Cílem dotazníku bylo zjistit, z jakého rodinného zázemí mladistvý pocházel, věk, ve kterém začali páchat trestnou činnost, jejich dosažené vzdělání a v neposlední řadě i jejich užívání drog. Dotazníky byly anonymní.

3.4 Popis zkoumaného vzorku

V kazuistice, která je uvedena v první části, je věnována pozornost mladistvému, kterému je v současné době 21 let. V této práci je osloven jako „Richard“. Jmenovaný se od svého dětství dopouštěl sociálně patologických jevů – jako je záškoláctví, páchání trestné činnosti – majetkové a v posledním případě – v jeho 17 letech se dopustil i násilné trestné činnosti – provinění „vražda“.

V druhé části byl 20 chlapcům, ve věku 15 – 17 let, rozdán dotazník. Všichni jsou pachatelé různých provinění, řešených Policií ČR.

Dotazníková část byla zcela anonymní a zakládala se na dobrovolnosti mladistvých respondentů.

Tento dotazník obsahoval 18 otázek, z toho 8 otevřených otázek a 10 uzavřených otázek. Všichni tito mladiství dotazník vyplnili.

Ze spisových materiálů bylo zjištěno, že z těchto 20 chlapců, páchajících trestnou činností pochází 14 chlapců ze sociálně slabých rodin – převážně ti, kteří se dopustili méně závažné trestné činnosti.

3.5 Kasuistika

3.5.1 Rodinná anamnéza

Richard se narodil v Benešově, svého otce zná jen z matčina vyprávění. Otec od rodiny odešel, když byl Richardovi jeden rok.

Richard má 4 sourozence. Do svých 6 let žil se svou matkou a svými sourozenci, v 6 letech se přestěhoval k dědovi a babičce - prarodičům z matčiny strany. Tyto ho od té doby vychovávali. Má dva starší bratry a dvě mladší sestry.

Otec – vlastní 48 let, pracoval jen příležitostně. On si svého otce nepamatuje, zná ho jen z vyprávění.

Matka – vlastní 45 let, vyučena jako prodavačka, duševní onemocnění nezjištěno, somatická onemocnění běžného typu. Do svých 6 let žil s matkou a sourozenci, po tuto dobu byla matka na mateřské dovolené. Žili v podnájmu, jejich finanční situace nebyla příliš příznivá. Matka je po několikáté rozvedená. Vždy navazovala známosti s problémovými muži, s dětmi se nedostavovala včas na lékařské prohlídky, měla nedostatek financí, děti zanedbávala.

Děda – vlastní 67 let, vyučen nástrojařem, nyní ve starobním důchodu, dědeček se Richarda snažil vychovávat, byl na něho hodný, choval se jako by byl jeho otec, až do sedmé třídy s ním dělal úkoly. Fyzicky ho nikdy netrestal.

Babička – vlastní 65 let, vyučena švadlenou, nyní ve starobním důchodu. Babička se také starala o jeho výchovu, byla vždy hodně veselá a doma měla pořádek.

Oba prarodiče své dceři ji s péčí o děti pomáhali, dále ji finančně zabezpečovali.

Osobní anamnéza

Narodil se v porodnici v pořadí, jako třetí dítě. Těhotenství i porod proběhly normálně, narodil se donošený. Prodělal běžná dětská infekční onemocnění, následky

neměl. Křečemi netrpěl, vada řeči se u něho nevyskytla. Psychomotorický vývoj byl normální, sedět, chodit a mluvit začal v přiměřeném věku, stejně tak začal dodržovat i hygienické návyky. V 10 letech byl operován pro nesestouplá varlata. Úraz hlavy prodělal při sportu, ale v bezvědomí nebyl, nebyl ani ošetřen v nemocnici. V jiné souvislosti nikdy v bezvědomí nebyl. Otravu žádnou neprodělal. Na psychiatrii nebyl hospitalizován, byl léčen jen ambulantně před rokem, protože chodil za školu a začal se ve škole chovat agresivně vůči spolužákům. Dostal zde Rispen, ale byl po něm ospalý, tak ho asi po měsíci přestal užívat. Pohlavní nemoc neměl, žloutenku neměl. O sebevraždu se nikdy nepokusil, ani na to nikdy nemyslel. Jinak měl jen nezávažná infekční onemocnění, jako jsou chřipky a angíny.

3.5.2 Sociální anamnéza

Vlastního otce nezná, ten odešel od rodiny, když mu byl jeden rok. Nikdy se s otcem nesetkal, ani ho neviděl na dálku. Od své matky ví, že otec žije a že byl v minulosti ve výkonu trestu, ale neví za co. Do šesti let byl vychováván matkou, od té doby je u babičky a dědy. Neví, proč si ho matka nenechala, nikdy mu to ale nevadilo. Matku viděl každý den, bydlela nedaleko. Matka je jak kdy, někdy veselá, někdy vzteklá, ale vždy měla zájem o jeho prospěch ve škole. Starší i mladší sourozenci bydleli s matkou. Se sourozenci vycházel dobře a dodnes se mají rádi. Ve vlastním bytě se matka o pořádek starala vzorně. Matka pracovala, ale neví kde a neví, co dělala, neřekla mu to. Nejstarší bratr má 24 let, je svobodný není vyučen, pracuje, ale Richard neví kde. Další starší bratr má 20 let, také není vyučen, pracuje jen občas. Mladší sestra chodí do školy, té je 11 let, učí se dobře, nejmladší sestře je 7 let a začne chodit do školy.

Dědeček k němu byl vždy hodný, choval se jako jeho otec. Snažil se vychovávat, až do sedmé třídy s ním dělal úkoly. Fyzicky ho nikdy netrestal. Babička je hodně veselý člověk, doma měla vždy pořádek, na jeho výchově se také podílela. Dětství měl díky prarodičům hezké, z domova nikdy neutekl, neboť doma bylo veselo a pohoda. Avšak výchova prarodičů byla nedůsledná a nejednotná.

Zájem o děvčata měl od 16 let. Pohlavní styk dosud neměl.

V 16 letech začal kouřit, v současné době vykouří 10-15 cigaret denně. Alkoholické nápoje začal pít asi ve věku 15 let. Poprvé se opil v 15, pak měl

pauzu. Nyní si dá 5-10 piv desetistupňových. Problémy s pitím nikdy neměl. Abstinenční problémy také neměl, když se nenapil, tak se nic nedělo. Na záchytné stanici nikdy nebyl. Když požije alkoholické nápoje, tak je upovídaný a hodně kouří, ale agresivní není.

Z drog vyzkoušel jen marihuanu, a to ve svých 15 letech, zakouřil si jednou za dva až tři měsíce. Pak toho asi na rok nechal. Jiné drogy nezkoušel.

Nikdy si s otcem ani s dědou nehrál, do žádných kroužků nechodil, svůj volný čas trávil u televize, playstationu či se svými staršími kamarády. Z dětství si nevzpomíná na žádné zážitky, na žádný výlet či dovolenou. Jak uvádí, jeho dětství bylo nezajímavé.

Do budoucna plánuje dodělat si výuční list, oženit se a pořídit si děti.

Richardova povaha, dle vyšetření psychologa

Jmenovaný se společnosti nevyhýbá, aktivně ji však nevyhledává. Je spíš introvertně zaměřený. Je uzavřený, málo sdílný. Jeho emotivita je nestabilní, nevyrovnaná, poruchová. Je jedincem dráždivým, explosivním, agresivním a nedůtklivým. Nesnáší výtky či napomenutí, reaguje na ně protestním odchodem. Za své neadekvátní chování nemá pocitu viny. Je bezstarostný, lehkovážný, nedomýšlí následky svého jednání.

Richardovo IQ je 84 – čili jeho intelektové schopnosti se pohybují v pásmu podprůměru.

Vývoj jeho osobnosti je disharmonický s poruchami chování a emocí na bázi lehké mozkové dysfunkce.

3.5.3 Škola

Do jeslí nechodil, do mateřské školky chodil 3 roky, zvykl si tam, separační problémy se nevyskytly. Do školy začal chodit ve věku 6 let. V první třídě byl přeřazen do zvláštní školy. Chodil tam rád, učil se průměrně. Na základní škole měl problémy s chováním. Ve škole si našel kamarády, ale byl poněkud uzavřený, moc nemluvil, ale nestránil se dětskému kolektivu.

Po ukončení základní školní docházky ve zvláštní škole nastoupil na učiliště – obor kuchař, číšník. Nyní je v druhém ročníku. Zde má prospěch průměrný, má i čtyřky. Na učilišti má absence – neomluvené hodiny. Od nástupu do učení je problémovým žákem, je neukázněný, výbušný, agresivní ke spolužákům, ohrožoval je i nožem. Nyní je podmíněčně vyloučen.

Přátelé

Našel si partu starších kamarádů, tito na něho mají špatný vliv, chodí s nimi za školu, páchá s nimi trestnou činnost. Se svými bratry vykradl 3 chatičky.

3.5.4 Trestná činnost

Richard byl před třemi roky vyšetřován pro krádeže v chatičkách, dále se dopustil porušování domovní svobody a dále poškozování cizí věci. Za toto dostal jen dohled probačního úředníka, neměl ani podmíněný trest a nebyl ve vazbě. Za probačním úředním dojížděl jednou za měsíc. Před pořádkovou komisí řešen nebyl.

V současné době je jmenovaný ve výkonu trestu odnětí svobody za provinění „vraždy“ ve spolupachatelství dle § 9/2 – 219/1 zákona č. 140/1961 Sb., kterého se dopustil, se svým kamarádem, který je o 10 let starší. Tento čin spáchali na svém 16ti-letém kamarádovi.

3.5.5 Shrnutí výsledků kazuistiky

Popisovaná osoba si neuvědomuje své špatné chování, neustále své činy omlouvá. Neví, proč začal páchat trestnou činnost, odkazuje se na to, že nepoznal svého otce, proto se uzavřel do sebe. Děda s babičkou na něho byli až moc hodní, jakékoliv jeho chování omlouvali a vždy se ho zastávali – nevěří ani tomu, že spáchal vraždu. Prarodiče nezvládli jeho výchovné problémy.

Ze spisových materiálů bylo zjištěno, že psycholog při vyšetření Richarda došel k závěru, že Richard netrpí a nikdy netrpěl žádnou duševní chorobou.

Vraždy se dopustil po předchozím požití alkoholických nápojů, z jeho strany byla vražda promyšlená a plánovaná.

Po návratu na svobodu Richard plánuje nový život, chtěl by si dodělat školu, najít si přítelkyni a jednou založit rodinu.

3.6 Výsledky dotazníkového šetření

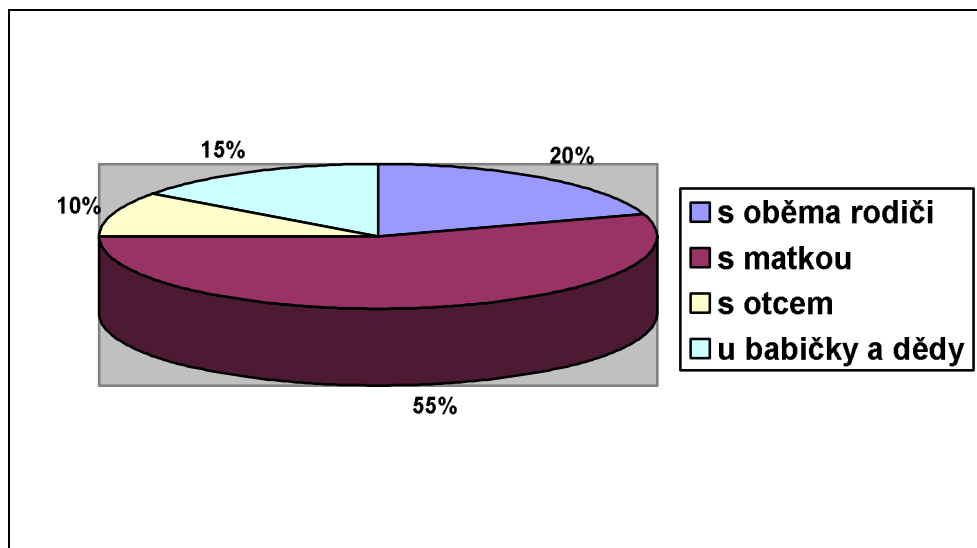
V této kapitole se seznámíme s výsledky dotazníkového šetření a interpretací všech otázek.

1) Vyrůstal jsem v rodině? – otevřená otázka

Respondenti odpověděli:

- a) s oběma rodiči 4
- b) s matkou 11
- c) s otcem 2
- d) u babičky a dědy 3

Graf č. 1

Dle zjištění v grafu č. 1:

- 55% respondentů vyrůstalo s matkou
- 20% respondentů vyrůstalo s oběma rodiči
- 15% respondentů vyrůstalo u babičky a dědy
- 10% respondentů vyrůstalo s otcem

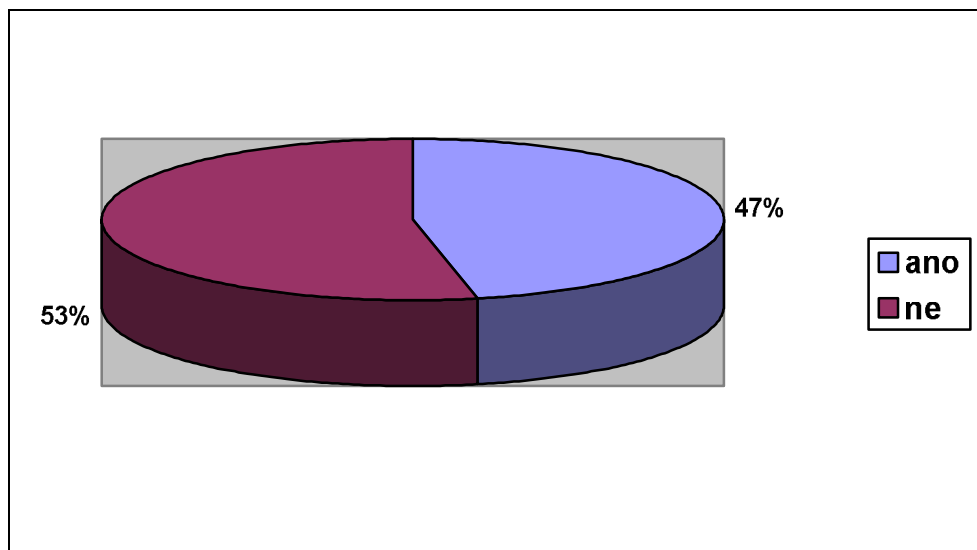
U otázky č. 1, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, 4 respondenti odpověděli, že vyrůstali v rodině s oběma rodiči, 11 respondentů vyrůstalo v rodině jen s matkou, 2 respondenti vyrůstali s otcem a 3 respondenti vyrůstali u babičky a dědy.

2) Chodili rodiče do práce? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

A) ano 14
b) ne 16

Graf č. 2

Dle zjištění v grafu č. 2:

53% respondentů odpovědělo, že jejich rodiče byli nezaměstnaní

47% respondentů odpovědělo, že jejich rodiče byli zaměstnaní

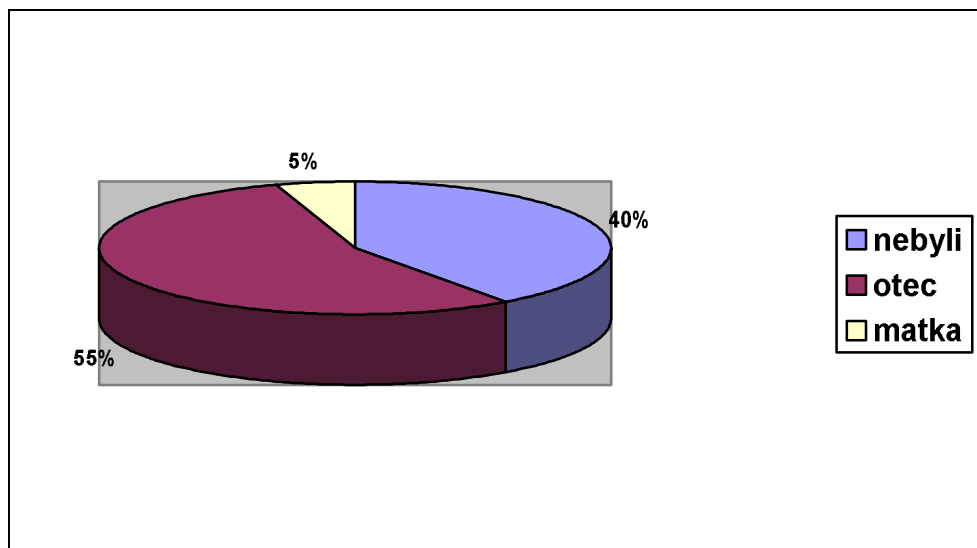
U otázky č. 2, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 14 respondentů odpovědělo, že jejich rodiče pracovali, 16 respondentů vyrůstalo v rodině, kde rodiče nepracovali.

3) Byli rodiče někdy trestně stíháni? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

- a) nebyli 8
- b) otec 11
- c) matka 1

Graf č. 3

Dle zjištění v grafu č. 3:

55% respondentů odpovědělo, že jejich rodiče nebyli trestně stíháni

40% respondentů odpovědělo, že jejich otec byl trestně stíhán

5% respondentů odpovědělo, že jejich matka byla trestně stíhána

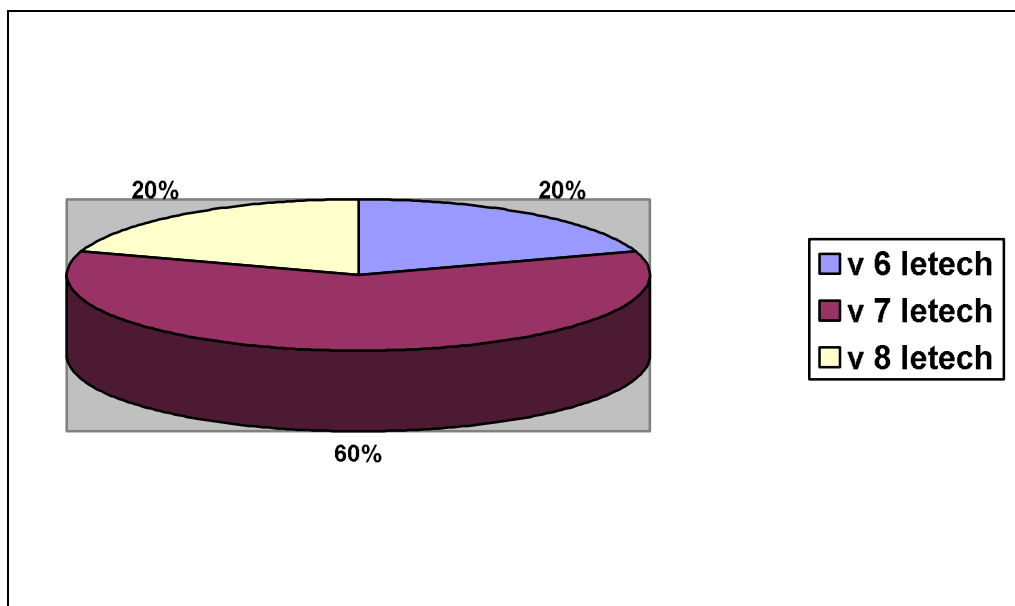
U otázky č. 3, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 8 respondentů odpovědělo, že jejich rodiče nebyli trestně stíháni, 11 respondentů odpovědělo, že jejich otec byl trestně stíhán, a 1 respondent uvedl, že jeho matka byla trestně stíhána.

4) V kolika letech jsi nastoupil základní školní docházku? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

- a) v – 6 letech 4 respondenti
- b) v – 7 letech 12 respondentů
- c) v – 8 letech 4 respondenti

Graf č. 4

Dle zjištění v grafu č. 4:

60% respondentů odpovědělo, že základní školní docházku zahájilo v 6 letech
20% respondentů odpovědělo, že základní školní docházku zahájilo v 7 letech
20% respondentů odpovědělo, že základní školní docházku zahájilo v 8 letech

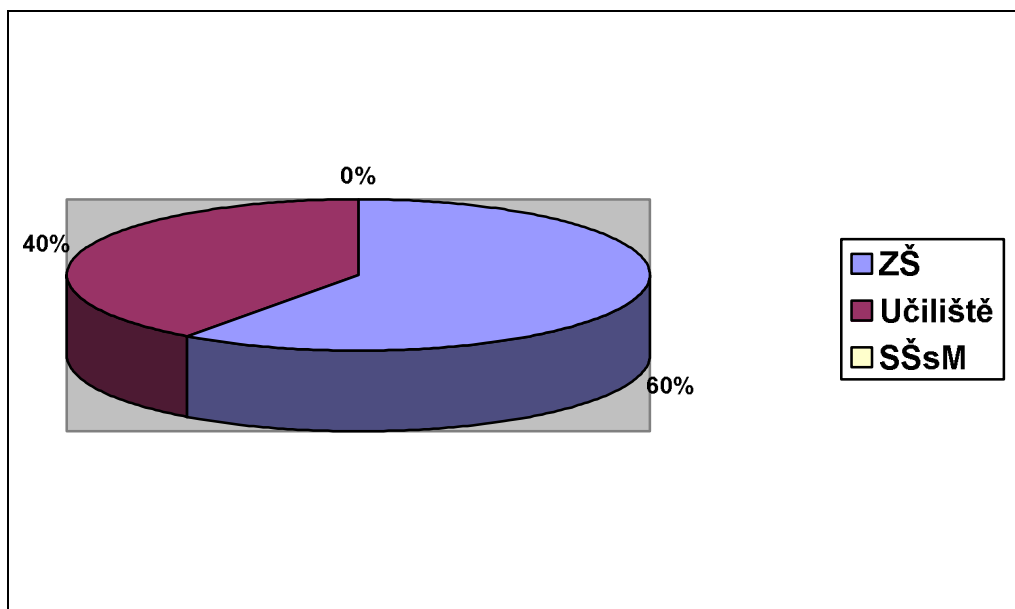
U otázky č. 4, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 4 respondenti odpověděli, že základní školní docházku zahájili v 6 letech, 12 respondentů odpovědělo, základní školní docházku zahájilo v 7 letech, 4 respondenti odpověděli, že základní školní docházku zahájili v 8 letech.

5) Jakou školou jsi ukončil své zdělání? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

a) ZŠ	12 respondentů
b) Učiliště	8 respondentů
c) Střední školu s maturitou (SŠsM)	0 respondentů

Graf č. 5

Dle zjištění v grafu č. 5:

60% respondentů odpovědělo, že má základní vzdělání

40% respondentů odpovědělo, že studuje učiliště

0% respondentů odpovědělo, že studuje SŠsM

U otázky č. 5, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 12 respondentů odpovědělo, že své vzdělání ukončili ZŠ, 8 respondentů odpovědělo, že své vzdělání ukončilo učilištěm, 0 respondentů studovalo SŠsM.

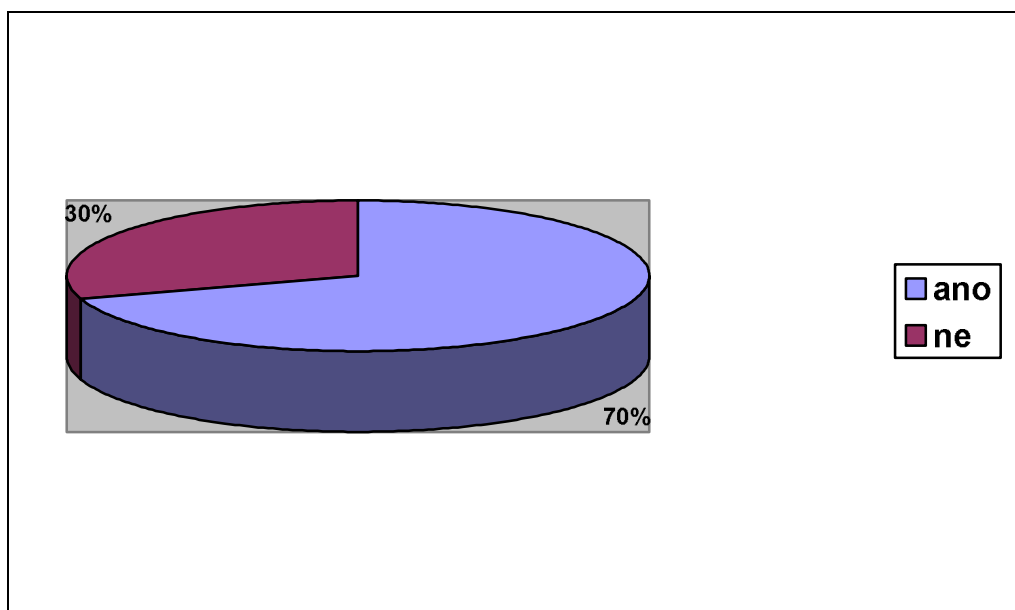
6) Dopustil jsi se někdy záškoláctví? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

a) ano 14 respondentů

b) ne 6 respondentů

Graf č. 6

Dle zjištění v grafu č. 6:

70% respondentů odpovědělo, že se někdy dopustili záškoláctví

30% respondentů odpovědělo, že se nikdy nedopustil záškoláctví

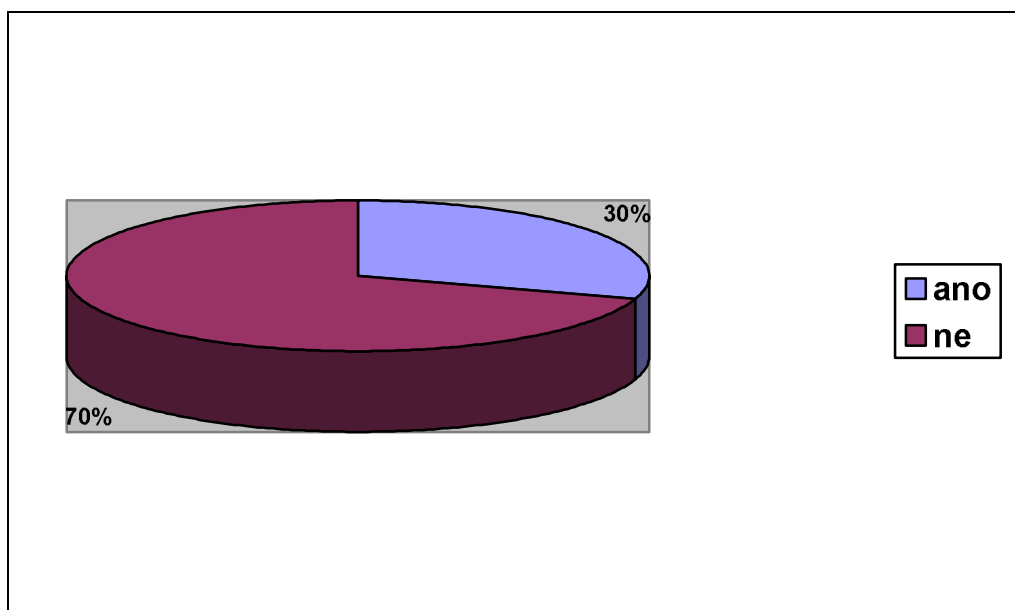
U otázky č. 6, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 14 respondentů odpovědělo, že se někdy dopustil záškoláctví, 6 respondentů odpovědělo, že se záškoláctví nikdy nedopustili.

7) Učili se s tebou rodiče? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

- a) ano učili 6 respondentů
- b) ne neučili 14 respondentů

Graf č. 7

Dle zjištění v grafu č. 7:

70% respondentů odpovědělo, že se s nimi rodiče neučili

30% respondentů odpovědělo, že se s nimi rodiče učili

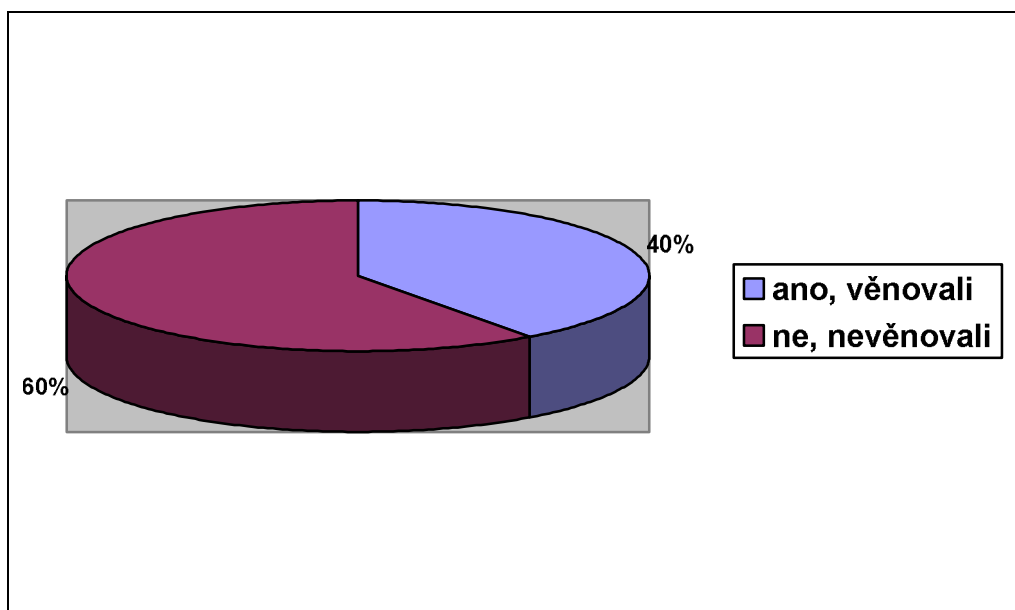
U otázky č. 7, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 6 respondentů odpovědělo, že se s nimi rodiče učili, 14 respondentů odpovědělo, že se s nimi rodiče neučili.

8) Věnovali se Ti rodiče – (hráli s tebou hry, povídali si s tebou ...) ? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

- a) ano věnovali 8 respondentů
- b) ne, nevěnovali 12 respondentů

Graf č. 8

Dle zjištění v grafu č. 8:

60% respondentů odpovědělo, že jim rodiče nevěnovali

40% respondentů odpovědělo, že jim rodiče věnovali

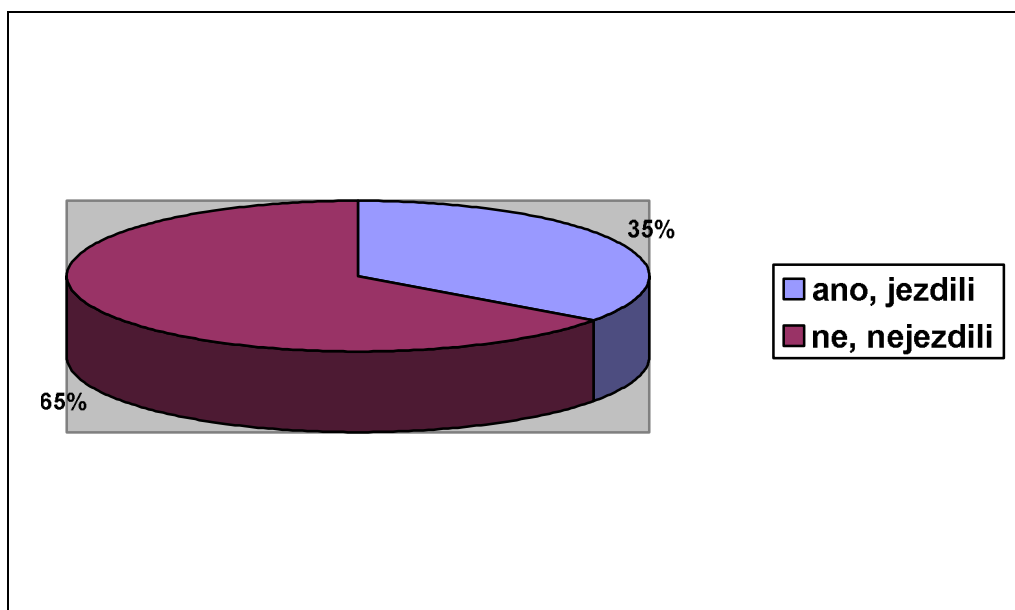
U otázky č. 8, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 8 respondentů odpovědělo, že se jim rodiče věnovali, 12 respondentů odpovědělo, že se jim rodiče nevěnovali.

9) Jezdil jsi s rodiči na dovolené? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

- a) ano, jezdili 7 respondenti
- b) ne, nejezdili jsme 13 respondentů

Graf č. 9

Dle zjištění v grafu č. 9:

35% respondentů odpovědělo, že s rodiči jezdili na dovolené

65% respondentů odpovědělo, že s rodiči nejezdili na dovolené

U otázky č. 9, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 7 respondentů odpovědělo, že s rodiči jezdili na dovolené, 13 respondentů odpovědělo, že s rodiči nejezdili na dovolené.

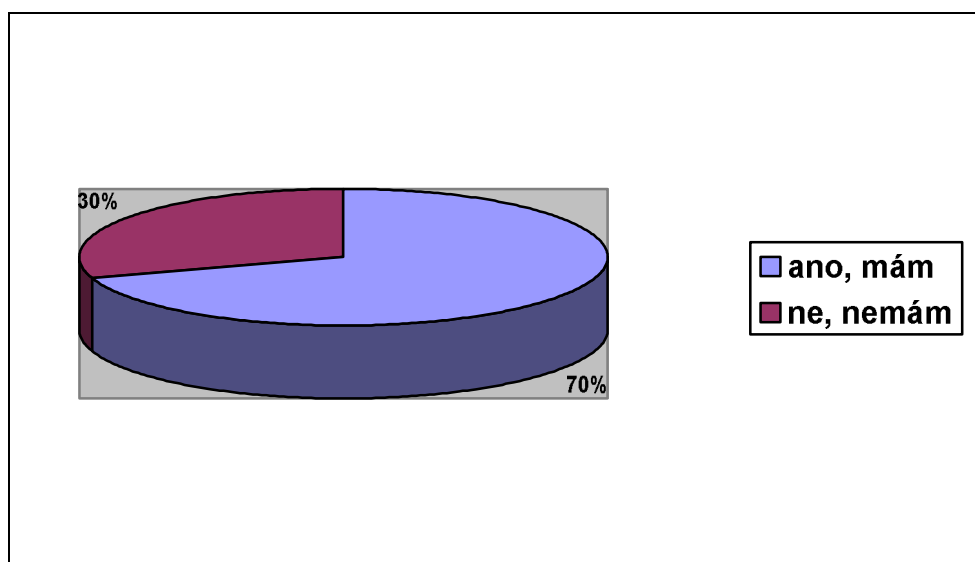
10) Máš nějaké záliby – koníčky a jaké? Otevřená otázka

Dotazování uvedli:

Ano mám – Sport 6 respondentů
 Auta 2 respondenti
 Fotbal 3 respondenti
 floorbal 1 respondent
 Tanec 1 respondent
 Malování 1 respondenti

Ne nemám – 6 respondentů

Graf č.10

Dle zjištění v grafu č. 10:

70% respondentů odpovědělo, že mají záliby

30% respondentů odpovědělo, že nemají žádné záliby

U otázky č. 10, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, 14 odpovědělo, že má záliby a z toho 6 respondentů zajímá sport, 2 respondenty zajímají auta, 3 respondenty zajímá fotbal, 1 respondenta zajímá floorbal, 1 respondenta zajímá tanec, 1 respondent rád maluje.

6 respondentů nemá žádné záliby.

11) Jak trávíš volný čas? Otevřená otázka

Dotazování uvedli:

U počítače (PC) 6 respondentů

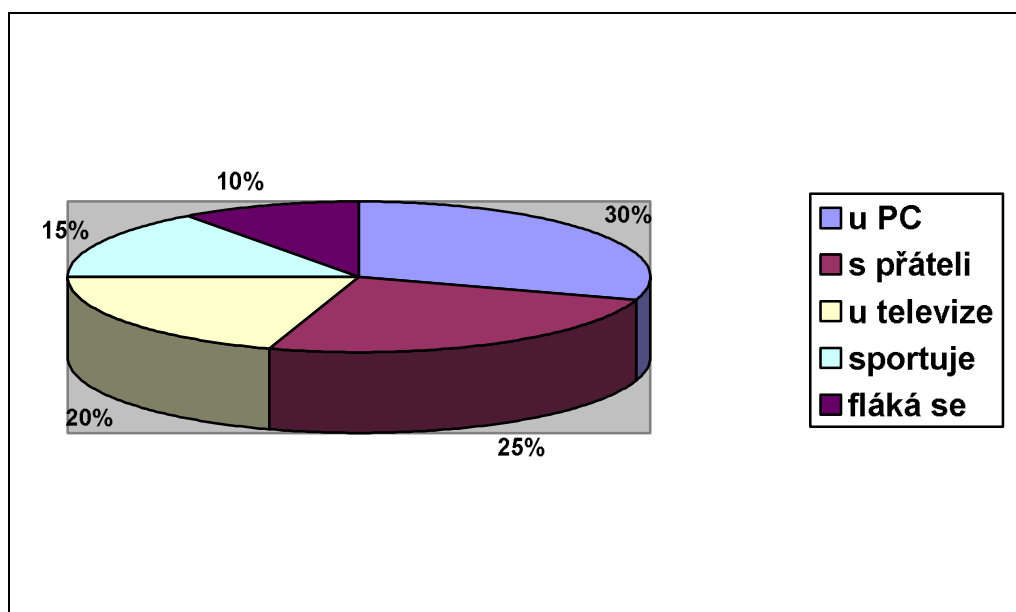
S přáteli 5 respondentů

U televize 4 respondentů

Sportuju 3 respondenti

Jen tak se flákám 2 respondenti

Graf č. 11

Dle zjištění v grafu č. 11:

30% respondentů odpovědělo, že tráví volný čas u PC

25% respondentů odpovědělo, tráví volný čas s přáteli

20% respondentů odpovědělo, tráví volný čas u televize

15% respondentů odpovědělo, tráví volný čas sportem

10% respondentů odpovědělo, že ve svém volném čase se jentak fláká

U otázky č. 11, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, odpovědělo 6 respondentů, že tráví svůj volný čas u PC, 5 respondentů uvedlo, že tráví svůj volný čas s přáteli, 4 respondenti uvedli, že tráví svůj volný čas u televize, 3 respondenti uvedli, že tráví svůj volný čas sportem, 2 respondenti uvedli, že se ve svém volném čase jen tak flákají.

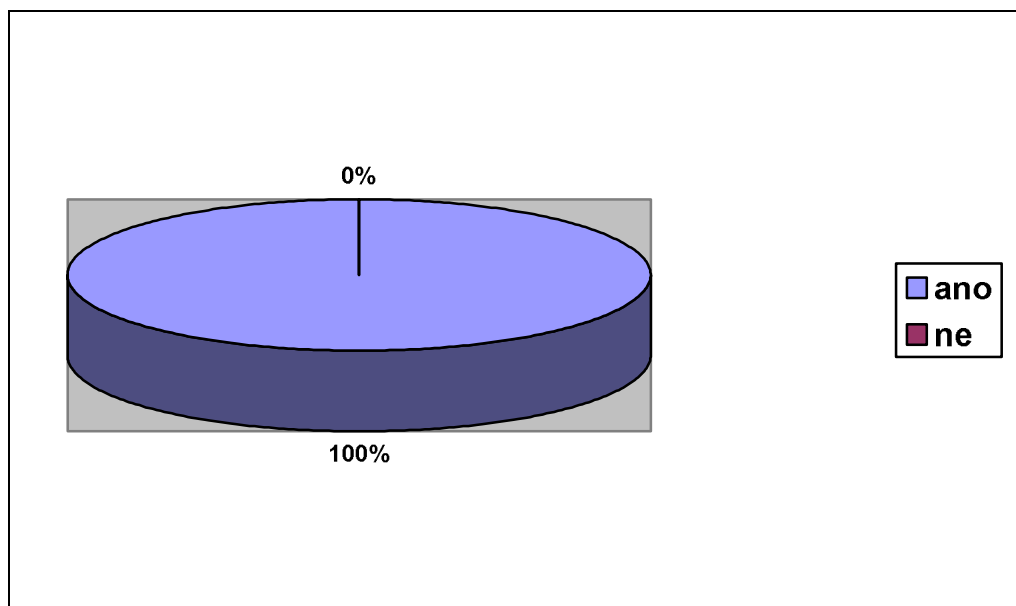
12) Zkusil si někdy alkohol? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

a) Ano 20 respondentů

b) Ne 0 respondentů

Graf č. 12

Dle zjištění v grafu č. 12:

100% respondentů odpovědělo, že má zkušenosti s alkoholem

0% respondentů odpovědělo, že nemá zkušenosti s alkoholem

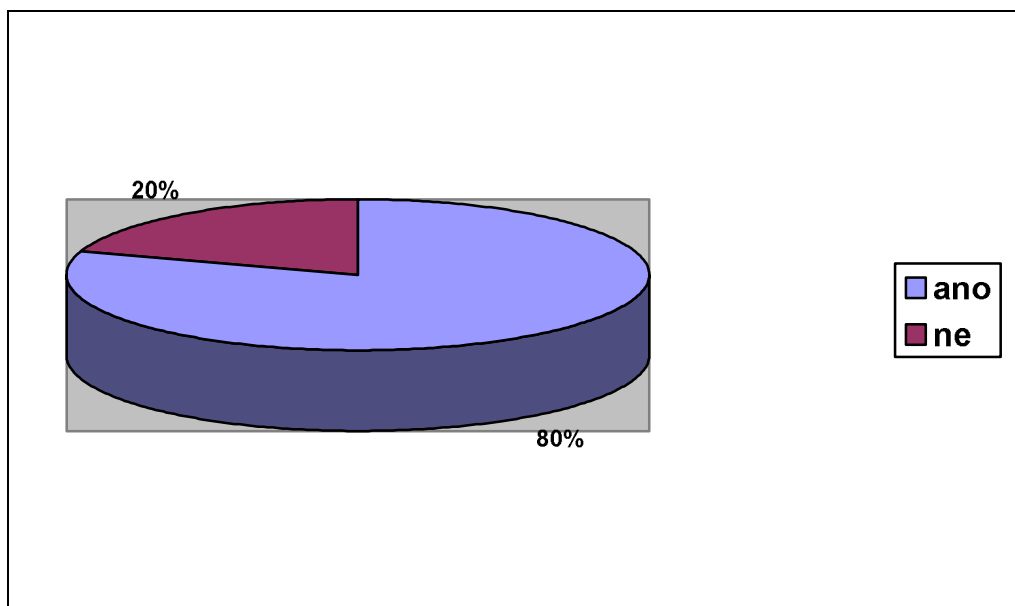
U otázky č. 12, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 20 respondentů odpovědělo, že má zkušenosti s alkoholem.

13) Máš zkušenosti s drogou a s jakou? Otevřená otázka

Dotazování uvedli:

Ano – jen s marihuanou	9 respondentů
- s marihuanou a s pervitinem	5 respondentů
- jiná droga	2 respondenti
Ne, nemám	4 respondenti

Graf č. 13

Dle zjištění v grafu č. 13:

80% respondentů odpovědělo, že má zkušenosti s drogou

20% respondentů odpovědělo, že nemá žádné zkušenosti s drogou

U otázky č. 13, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, uvedlo 16 respondentů, že má zkušenost s drogou, z toho 9 respondentů má zkušenosti pouze s marihuanou, 5 respondentů má zkušenosti s marihuanou a s pervitinem, 2 respondenti mají zkušenost s jinou drogou, 4 respondenti nemají zkušenost s žádnou drogou.

14) Kdy jsi poprvé zkusil alkohol? Otevřená otázka

Respondenti uvedli:

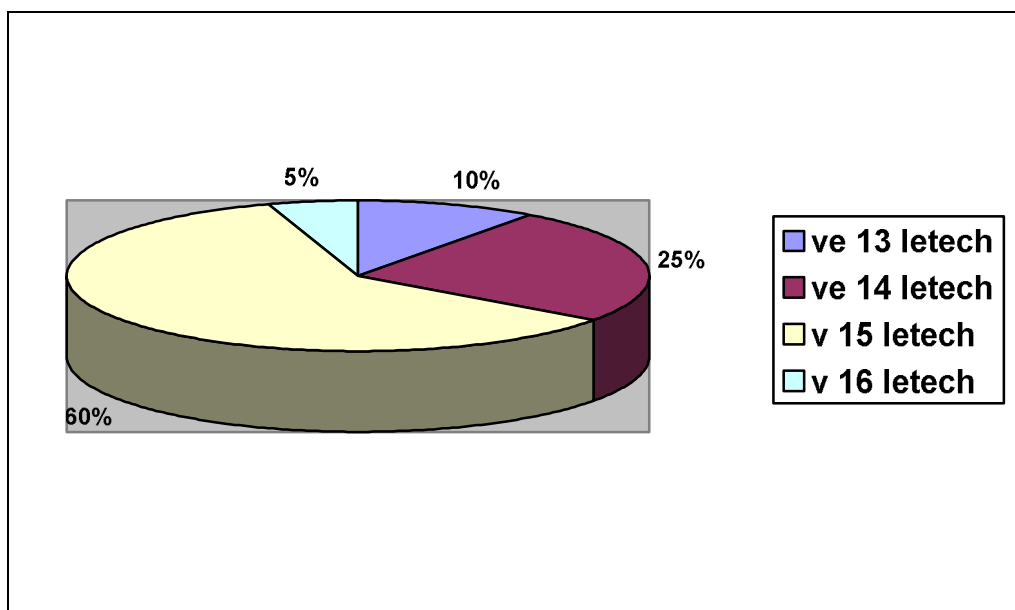
Ve 13 letech 2 respondenti

Ve 14 letech 5 respondentů

V 15 letech 12 respondentů

V 16 letech 1 respondent

Graf č. 14

Dle zjištění v grafu č. 14:

60% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili alkohol v 15 letech

25% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili alkohol ve 14 letech

10% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili alkohol ve 13 letech

5% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili alkohol v 16 letech

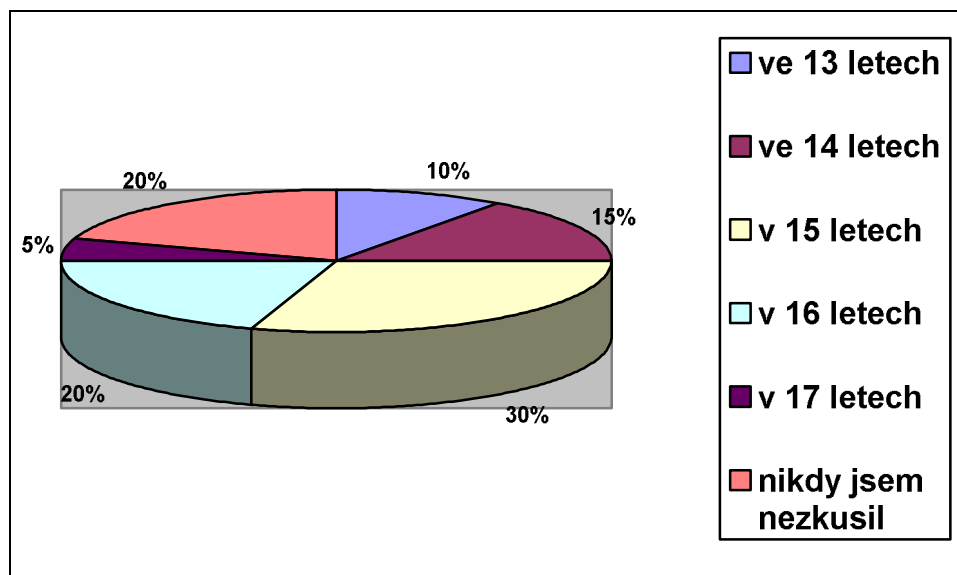
U otázky č. 14, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, uvedli 2 , že alkohol poprvé zkusili ve 13 letech, 5 respondentů uvedlo, že alkohol poprvé zkusili ve 14 letech, 12 respondentů uvedlo, že alkohol poprvé zkusili v 15 letech, 1 respondent uvedl, že alkohol zkusil v 16 letech.

15) Kdy jsi poprvé zkusil drogu? Otevřená otázka

Dotazovaní uvedli:

Ve 13 letech	2
Ve 14 letech	3
V 15 letech	6
V 16 letech	4
V 17 letech	1
Nikdy jsem ji nezkusil	4

Graf č 15.

Dle zjištění v grafu č. 15:

30% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili drogu v 15 letech

20% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili drogu v 16 letech

20% respondentů odpovědělo, drogu nikdy nezkusili

10% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili drogu ve 14 letech

5% respondentů uvedlo, že poprvé zkusili drogu v 17 letech

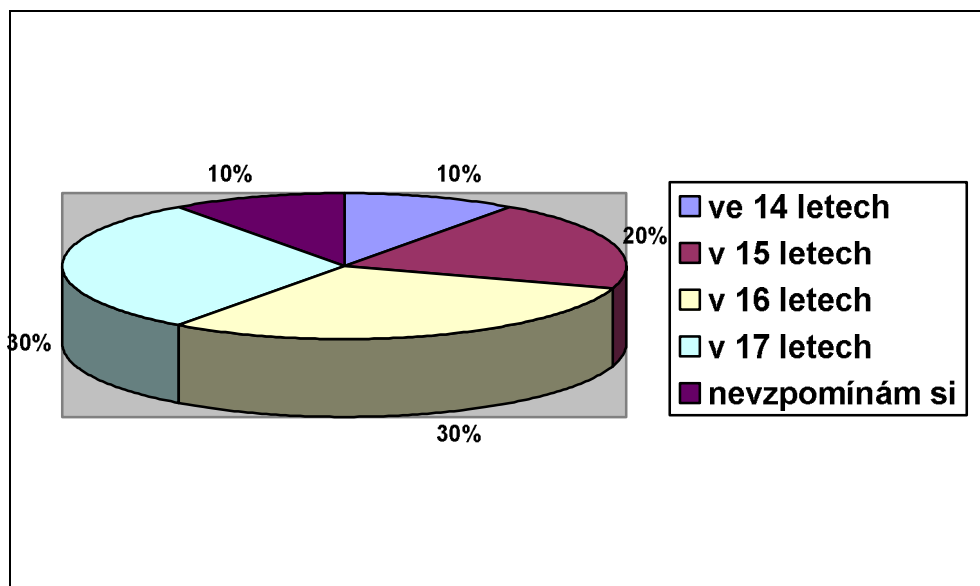
U otázky č. 15, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, uvedli 2, že drogu poprvé zkusili ve 13 letech, 3 uvedli, že drogu poprvé zkusili ve 14 letech, 6 respondentů uvedlo, že adrogu porpvě zkusili v 15 letech, 4 uvedli, že drogu poprvé zkusili v 16 letech. 1 uvedl, že drogu poprvé zkusil v 16 letech, 4 respondenti uvedli, že drogu nikdy nezkusili.

16) První provinění – s charakterem trestného činu, které bylo řešeno Policií, jsi spáchal v jakém věku? Otevřená otázka

Dotazovaní odpověděli takto:

Ve 14 letech	2 respondenti
V 15 letech	4 respondenti
V 16 letech	6 respondentů
V 17 letech	6 respondentů
Nevzpomínám si	2

Graf č. 16

Dle zjištění v grafu č. 16:

- 30% respondentů odpovědělo, že první své provinění spáchali v 16 letech
- 30% respondentů odpovědělo, že první své provinění spáchali v 17 letech
- 20% respondentů odpovědělo, že první své provinění spáchali v 15 letech
- 10% respondentů odpovědělo, že první své provinění spáchali ve 14 letech
- 10% respondentů odpovědělo, že si nepamatuje, kdy spáchali své první provinění

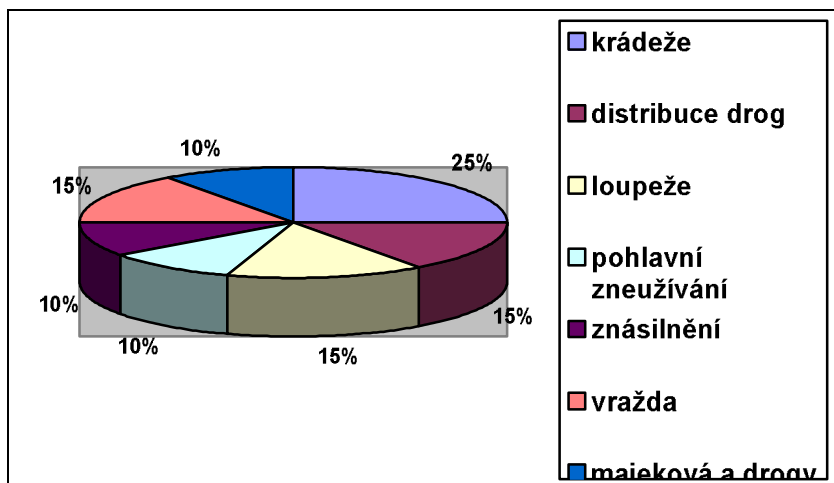
U otázky č. 16, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, uvedli 2 respondenti, že své první provinění spáchali ve 14 letech, 4 respondenti uvedli, že své první provinění spáchali v 15 letech, 6 respondentů uvedlo, že jej spáchali v 16 letech, 6 respondentů uvedlo, že jej spáchali v 17 letech a 2 respondenti si na své první provinění nevzpomínají.

17) V současné době jsi obviněn z jaké trestné činnosti? Otevřená otázka

Respondenti odpověděli takto:

Pro krádeže	5 respondentů
Distribuce drog	3 respondenti
Za loupeže	3 respondenti
Z pohlavního zneužívání	2 respondenti
Za znásilnění	2 respondenti
Z vraždy	3 respondenti
Majetková tr. činnost a distribuci drog	2 respondenti

Graf č. 17

Dle zjištění v grafu č. 17:

25% respondentů odpovědělo, že je v současné době obviněno za krádeže
15% respondentů odpovědělo, že je v současné době obviněno za distribuci drog
15% respondentů odpovědělo, že je v současné době obviněno za loupeže
15% respondentů odpovědělo, že je v současné době obviněno za vraždu
10% respondentů odpovědělo, že je v současné době obviněno z pohlavního zneužívání
10% respondentů odpovědělo, že je v současné době obviněno za znásilnění
10% respondentů odpovědělo, že je v současné době obviněno z majetkové tr. činnosti a z distribuce drog

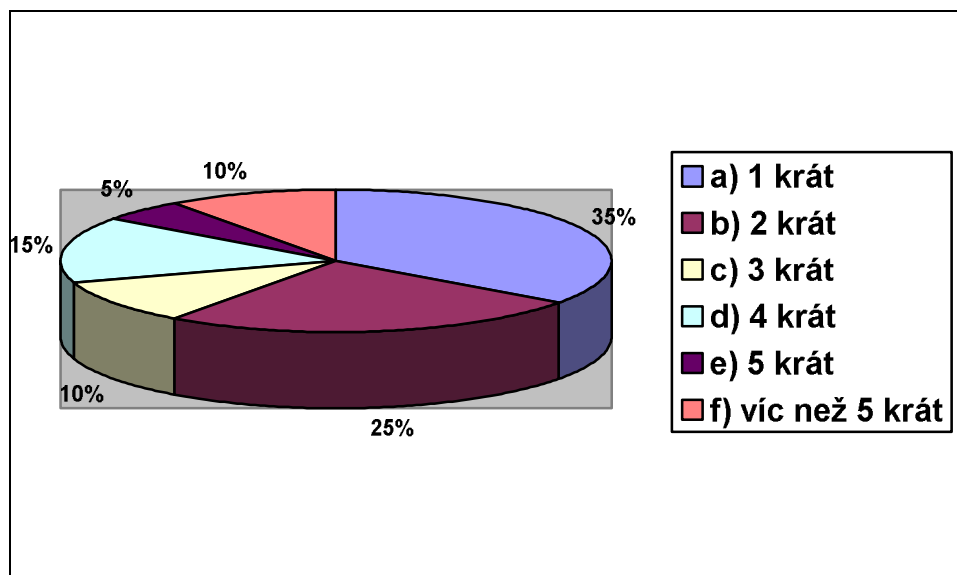
U otázky č. 17, byla otevřená odpověď, z 20 respondentů, 5 uvedlo, že jsou obviněni pro krádeže, 3 pro distribuci drog, 3 za loupeže, 2 z pohlavního zneužívání, 2 za znásilnění, 3 z vraždy, 2 za majetkovou tr. činnost a distribuci drog.

18) Kolikrát jsi byl řešen Policií? Uzavřená otázka

Respondenti odpověděli:

a) 1 krát	7
b) 2 krát	5
c) 3 krát	2
d) 4 krát	3
e) 5 krát	1
f) víc než 5 krát	2

Graf č. 18

Dle zjištění v grafu č. 15:

- 35% respondentů odpovědělo, že byl Policií řešen 1 krát
- 25% respondentů odpovědělo, že byl Policií řešen 2 krát
- 15% respondentů odpovědělo, že byl Policií řešen 4 krát
- 10% respondentů odpovědělo, že byl Policií řešen 3 krát
- 10% respondentů odpovědělo, že byl Policií řešen víc než 5 krát
- 5% respondentů odpovědělo, že byl Policií řešen 5 krát

U otázky č. 18, byla uzavřená odpověď, z 20 respondentů, 7 respondentů bylo řešeno Policií 1 krát, 5 respondentů bylo řešeno 2 krát, 2 respondenti 3 krát, 3 respondenti 4 krát, 1 respondent 5 krát, 2 respondenti víc než 5 krát.

3.7 Shrnutí výsledků praktické části

Výsledky měly potvrdit, či vyvrátit předem stanovené předpoklady, které zněly následovně:

P1 - Více než 85% mladistvých, dopouštějících se sociálně patologických jevů pochází z neúplných rodin, kde výchovu tvoří jen jeden z rodičů, nebo v jiné náhradní rodinné péči.

P2 - Minimálně 40% mladistvých, dopouštějících se sociálně patologických jevů pochází ze sociálně slabých rodin.

P3 - Více jak 80% mladistvých, dopouštějících se sociálně patologických jevů pochází z rodin, kde zájem rodičů o děti a jejich volnočasové aktivity je minimální.

P4 – Více jak polovina mladistvých, popouštějících se sociálně patologických jevů má zkušenosti s drogami.

P5 – Kazuistika potvrdí práci zjištěné skutečnosti a napomůže vytvoření účinného návrhu opatření, jak sociálně patologickým jevům mladistvých předejít.

Předpoklad č. 1 **byl** v první části **potvrzen**, ve druhé části **byl** také **potvrzen**.

Neboť v kazuistice pochází uvedený mladistvý „Richard“ z neúplného rodinného zázemí a od 6 let byl v náhradní rodinné péči babičky a dědy.

V dotazníkové části bylo zjištěno, že 65% dotazovaný bylo vychováváno v neúplné rodině – jen jedním z rodičů, 15% dotazovaných uvedlo, že bylo vychováváno v náhradní rodinné péči u babičky a dědy a pouze 20% dotazovaných vyrůstalo v úplné rodině s matkou i otcem.

Předpoklad č. 2, **byl** v první části **potvrzen**, v druhé části **byl** také **potvrzen**.

V kazuistice pochází uvedený mladistvý „Richard“ ze sociálně slabé rodiny.

V dotazníkové části bylo zjištěno, že z 20 dotazovaných, mladistvých respondentů, jich 14 pochází ze sociálně slabých rodin. Což znamená, že 70% mladistvých delikventů pochází ze sociálně slabých rodin a pouze 30% je z rodin s normálním sociálním zázemím.

Předpoklad č. 3, **potvrdily** v dotazníkové části otázky č. 7, 8 a 9.

Neboť otázka č. 7, odpověděla, že 70% rodičů, se s těmito mladistvými delikventy neučila a pouze 30% dotazovaných uvedlo, že se s nimi jejich rodiče učili.

V otázce č. 8, bylo zjištěno, že 60% rodičů se dotazovaným mladistvým nevěnovalo a jen 40% dotazovaných uvedlo, že se jim rodiče věnovali, hráli si s nimi a povídali si s nimi.

V otázce č. 9 bylo zjištěno, že 65% dotazovaných se svými rodiči nejezdilo na dovolené a jen 35% dotazovaných uvedlo, že se svými rodiči bylo na dovolené.

Předpoklad č. 4 **byl potvrzen**.

V otázce č. 13 bylo zjištěno, že 80% dotazovaných má zkušenosti s drogou a pouze 20% dotazovaných uvedlo, že z drogou žádné zkušenosti nemá.

Dále bylo otázkou č. 15 zjištěno, že 30% respondentů poprvé zkusilo drogu v 15 letech, 20% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili drogu v 16 letech, 10% respondentů odpovědělo, že poprvé zkusili drogu ve 14 letech a 5% respondentů uvedlo, že poprvé zkusili drogu v 17 letech.

Předpoklad č. 5, **byl potvrzen**.

Kazuistika, pomocná metoda, nastínila život mladistvého delikventa, který se vlivem psychosociálních faktorů začal dopouštět sociálně patologických jevů, které narůstaly až k páchání trestné činnosti a nakonec se v 17 letech dopustil vraždy. Nejvíce ho ovlivnil život bez otce, kterého nikdy nepoznal, matka nezvládala

výchovu 5 dětí, proto byl od 6 let vychováván svými prarodiči, kteří na něho bohužel byli až moc hodní a jeho výchovu také nezvládli. Další vliv na něho měly nepříznivé sociální podmínky rodiny a nakonec i přátelství se staršími kamarády.

4 Závěr

V teoretické části bakalářské práce byly vysvětleny pojmy týkající se sociálně patologických jevů mladistvých.

Dle toho, co se ve světě děje všichni víme, že sociálně patologické jevy mladistvých jsou hodně zásadním tématem, kterému by se mělo věnovat více pozornosti. Ze začátku pro někoho možná banální záškoláctví, či lhaní se může v budoucnu vystupňovat k páchání trestné činnosti, ať již té méně závažné a v krajních případech až k té, která někoho připraví o tak drahý, lidský život.

Podle statistik vydaných Ministerstvem vnitra ČR zjišťujeme, že za rok 2009 se mladiství v České republice dopustili 5 vražd, 969 násilných trestných činů, 174 mravnostních činů, 3259 krádeží, 3472 majetkových činů, 1193 ostatních kriminálních činů, k tomu dalších 1094 činů zbývajících kriminality (jako jsou: dopravní nehody, ohrožení pod vlivem návykové látky a jiné.). Celkem se mladiství dopustili **5 808** činů obecné kriminality a **221** hospodářských činů. V součtu celkové kriminality získáváme číslo **7 123** činů. Nejsou tato čísla dost hroživá? Vždyť rok má jen 365 dní a jen mladiství, ve věku od 15 do 17 let každý den spáchali 19,5 činu. Bohužel tato čísla rok od roku narůstají.

V praktické části byla uvedena kazuistika mladistvého jedince a dále zde bylo za pomoci dotazníků zodpovězeno několik důležitých otázek, které z části ukazují příčiny sociálně patologických jevů. Dotazníky měly dále potvrdit či vyvrátit stanovené předpoklady. Všech pět předpokladů bylo potvrzeno. Mimo tyto předpoklady bylo zjištěno, že jen 55% respondentů pochází z rodin, kde rodiče nebyli trestně stíháni. Dále bylo zjištěno, že 53% dotazovaných pochází z rodin nezaměstnaných. Bohužel byla zjištěna další alarmující čísla a to, že 80% respondentů má zkušenost s drogou. Dalším nepříjemným zjištěním je i skutečnost, že 60% respondentů své první provinění spáchalo ve věku od 14 do 16 let.

V současné době je mládež neustále ve větší míře vystavována negativním vlivům. Na rodiče a učitele, jsou kladeny vyšší nároky. Pokud jedinec nemá pevné

rodinné zázemí, lásku rodičů a jejich péči, lehce podlehne negativním vlivům současné společnosti.

Proto zde je důležité chování každého z nás, nezavírejme oči a nepodceňujme „banální počátky sociálně patologických jevů“, vždyť tyto narůstají a stávají se nezvladatelnými. Každý z nás bude jednou někoho vychovávat a učit ho pravidlům tohoto života, ať již své vlastní dítě, nebo jako pedagog cizí děti, dělejme to na plno a nic nezanedbávejme, neboť se to jednou vrátí.

5 Navrhovaná opatření

Na problematiku sociálně patologických jevů má vliv spousta různých faktorů. V první řadě, jsou to biologické faktory, genetika, která je na dítě předávána z rodičů, dále rodinné zázemí a rodina, která nejvíce ovlivňuje vývoj dítě, neboť zde vyrůstá, je vychováváno a připravováno na život. Dalším neméně důležitým faktorem je prostředí, škola a hlavně období puberty, kdy se každé dítě hodně mění. Jsou faktory, které se ovlivnit dají, a které se ovlivnit nedají, a nebo jsou ovlivnitelné méně.

5.1 Ze strany rodičů

Nejvíce mohou sociálně patologické jevy mladistvých ovlivnit rodiče. V první řadě by měli dítěti věnovat co nejvíce času, trávit s ním své volno, povídat si s ním a hlavně mu naslouchat. Vést dítě k zájmům – koníčkům, trávit s ním dovolenou a na druhou stranu být při své výchově i důsledný. Nepodceňovat jakékoliv náznaky toho, že by se dítě mohlo dopouštět sociálně patologických jevů.

Dle dotazníků, bylo v této práci zjištěno, že velkým problémem této společnosti je, že dítě pochází z neúplné rodiny, kde je vychováváno jen jedním z rodičů, což je ale bohužel smutný fenomén této doby. Tuto situaci můžem změnit jen mi všichni, když se každý nad tímto problémem zamyslí, uvědomí si, kde dělá chyby a pokusí se je napravit

5.2 Ze strany pedagogů a školy

Dalším, kdo s dětmi tráví hodně času jsou učitelé, i jejich přístup k dítěti se odráží v jeho chování. Ve škole velmi často dochází k šikaně, záškoláctví a jiným sociálně patologickým jevům, proto by vyučující měli zvýšit pozornost, a nepřehlížet náznaky takového chování. Pokud k něčemu takovému dojde, měli by na to být připraveni a vědět, jak se v takové situaci zachovat, jakým způsobem jednat dál a jak tuto situaci řešit.

5.3 Ze strany státu

Dále je třeba zajistit ze strany státu podporu v oblasti volnočasových aktivit mladistvých. Vybudování a vybavení školních hřišť, vytvoření zájmových kroužků, zřízení skate parků, kluboven a jiných míst, kde by mladiství mohli trávit svůj volný čas. Dále zřízení poradenských a krizových center.

5.4 Ze strany společnosti

Tuto situaci může změnit jen celá společnost, do které patří každý z nás. Měli by jsme si uvědomit, kterým směrem se tato společnost vydává a jestli je tato cesta správná. Dle zjištění a čísel, která jsou v této problematice dost hroživá, by jsme si měli uvědomit, že cesta tímto směrem není ta správná. A tak nezavírejme oči před problémem, ale snažme se mu postavit čelem a pokusit se jej řešit a předcházet jeho vzniku, vždyť jde o naše děti, které tvoří naši budoucnost.

6 Seznam použitých zdrojů

1. BORNÍK, M., *Drogy : co bychom o nich měli vědět*. 1. vydání. Praha: Themis, 2001. ISBN 80-85821-98-2
2. GOHLERT, Fr.-Ch., KUHN F., *Od návyku k závislosti*. 1.vydání. Praha: Ikar, 2001. ISBN 80-7202-950-9
3. GOODYER, P., *Drogy a teenageři*. 1. české vydání. Praha: Slovanský dům, 2001. ISBN 80-86421-44-9
4. JANĎOUREK, J., *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0
5. JEHLÍČKA, R., KLÍMA. P., KOŤA. J., NĚMEC. J., PILAŘ. J., *Mládež v obtížných životních situacích*. 1. vydání. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0
6. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-247-1284-9
7. LISÁ, L., KŇOURKOVÁ, M., *Vývoj dítěte a jeho úskalí*. 1. vydání. Praha: Avicenum, 1986.
8. KOLÁŘ, M., *Skrytý svět šikanování na školách. Příčiny, diagnostika a praktická pomoc*. Praha : Portál, 1997
9. MATĚJČEK, Z., *Co děti nejvíce potřebují*. 1. vydání. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-006-5
10. MATĚJČEK, Z., *Děti, rodina a stres*. Praha: Galén, 1994. ISBN 80-85824-06-X

11. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A., *Mládež a delikvence*. 2. vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X
12. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vydání. Praha: Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9
13. MATOUŠEK, O., *Práce s rizikovou mládeží*. 1. vydání. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-089-8
14. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9
15. NAKONEČNÝ, M., *Sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9
16. NOVOTNÁ, E., *Základy sociologie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2396-9
17. ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D., a kol., *Dětská klinická psychologie*. 4. vydání. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1049-8
18. RIESEL, P., *Lesk a bída drog*, Olomouc: Votobia, 1999. ISBN 80-7198-348-9
19. VÁGNEROVÁ, M., *Základy Psychologie*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0841-3
20. VÁGNEROVÁ, M., *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9
21. VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika - Vychovatelství*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-306-4
22. VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie*. 1.vydání. Praha: Karolinum, 2005.

ISBN 80-246-0956-8

23. ZAPLETAL, J., a kol., *Prevence kriminality*. 2.vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2005. ISBN 80-7251-200-5

6.1 Sborníky

24. Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2001 – 2004. Praha Čihák tisk.2001.

25. Časopis Závislosti a my, 2006.

6.2 Internetové informační zdroje

26. http://cs.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A1ln%C3%AD_patologie (čerpáno duben 2010)